



SPACE4US

Model uczenia się przez doświadczenie (w tym on-line)  
dla wzmocnienia pozycji młodych kobiet

**"Stories of fragilities": jakościowe i porównawcze badanie społeczne dotyczące ryzyka wykluczenia, z jakim spotykają się dorastające dziewczęta w Europie**

**- Zestaw narzędzi badawczych -.**

Sandra Mateus, Daniela Santa-Marta, Sandra Saleiro & Teresa Seabra

Iscte - Instituto Universitário de Lisboa

Czerwiec 2022 r.

**GLOCAL FACTORY**

**iscte**  
UNIVERSITY  
INSTITUTE  
OF LISBOA

**L'ALBERO**  
cooperativa sociale

**INSTITUTO  
iKigai**

**CZART**

**SYNTHESIS**  
CENTER FOR RESEARCH AND EDUCATION

**BREZA**  
www.breza.hr

**MANO EUROPA**

**noesso**

## Spis treści

Prezentacja .....	2
1. Definicje ogólne.....	3
1.1 Definicja płci.....	4
1.2 Równość płci i wykluczenie społeczne .....	5
1.3 Równość płci i etapy życia .....	6
1.4 Równość płci i wzmocnienie pozycji dziewcząt.....	6
2. Cele badawcze.....	7
3. Podejście teoretyczne i pytania badawcze .....	8
4. Grupy docelowe .....	10
5. Indeksy wymiarów i wskaźników.....	11
6. Działalność badawcza.....	15
7. Metody .....	17
7.1 Prowadzenie działalności badawczej.....	17
7.2 Angażowanie dziewcząt jako "współbadaczy" .....	19
7.3 Krytyczne badanie poezji .....	19
7.4 World café .....	20
7.5 Dziennik fotograficzny .....	20
7.6 Grupy dyskusyjne.....	21
7.7 Narzędzie do mapowania.....	22
7.8 Historie życiowe i wideo-opowieści .....	23
7.9 Quiz internetowy .....	25
8. Etyka.....	25
Referencje .....	27
ZAŁĄCZNIKI.....	29
Załącznik 1 - Krytyczne dociekania nad poezją.....	29
Załącznik 2 - World Café.....	32
Załącznik 3 - Grupa fokusowa 1 z dziewczętami .....	34
Załącznik 4 - Dzienniki fotograficzne .....	37
Załącznik 5 - Grupa fokusowa 2 z dziewczętami .....	39
Załącznik 6 - Narzędzie do mapowania.....	40
Załącznik 7 - Grupa fokusowa z edukatorami.....	41
Załącznik 8 - Formularz 1 - Charakterystyka.....	42
Załącznik nr 9 - Wzór 2 sprawozdania .....	45
Załącznik nr 10 - Wzór 3 sprawozdania.....	50
Załącznik 11 - Wzór 4 sprawozdania .....	55

# **"Stories of fragilities": jakościowe i porównawcze badanie społeczne dotyczące ryzyka wykluczenia, z jakim spotykają się dorastające dziewczęta w Europie**

## **- Zestaw narzędzi badawczych -**

### **Prezentacja**

Niniejszy dokument zawiera ramy dla jakościowego i porównawczego badania społecznego, które jest rezultatem 1 projektu *SPACE4US - Model uczenia się przez doświadczenie (w tym on-line) dla wzmocnienia pozycji młodych kobiet*. Projekt ma na celu promowanie i wspieranie autonomii, rozwoju osobistego i integracji społecznej dorastających dziewcząt doświadczających sytuacji zagrożenia i trudności. Działania zorganizowane w tym celu obejmują fazę słuchania ich historii i doświadczeń życia codziennego z perspektywy płci, szkolenie pracowników młodzieżowych oraz rozwój i testowanie modelu mieszanego uczenia się (cyfrowego i doświadczalnego), specjalnie dostosowanego do ich zainteresowań i potrzeb.

W projekcie uczestniczy 9 organizacji z 7 krajów: Glocal Factory - Włochy; L'Albero - Włochy; NOESSO - Hiszpania; GEINNOVA - Hiszpania; MANO Europa - Litwa; Iscte - Portugalia; Synthesis - Cypr; CZ-ART - Polska; Breza - Chorwacja.

R1 składa się z jakościowego badania społecznego dotyczącego wielości aspektów ściśle dotyczących dziewcząt z mniejszymi szansami. Ramy mają na celu ustalenie wspólnych wytycznych; zajęcie się kwestiami wymagającymi konsultacji; dostarczenie głównych informacji dotyczących metodologii i pracy w terenie oraz zaproponowanie wspólnego standardu raportowania wyników badań.

Badanie jakościowe obejmuje:

- zestaw metod i narzędzi, ustawiony tak, aby scharakteryzować docelowe dziewczęta w krajach partnerskich, podkreślić ich doświadczenia; zasoby, obawy, potrzeby i oczekiwania;
- raport oceniający i analizujący badane dane, w którym wygenerowana wiedza jest rozpowszechniana w sposób wrażliwy, przyjazny dla użytkownika, nadający się do dyskusji z szerszym gronem odbiorców, począwszy od profesjonalistów bezpośrednio zajmujących się zagrożonymi dziewczętami, po organy publiczne, instytucje edukacyjne, służby społeczne, organizacje pozarządowe.

W związku z tym dokument zawiera:

- ogólne definicje kluczowych pojęć;
- cele badania, grupy docelowe i ogólny opis działań;
- metodologię wraz z opisem i skryptami (w załącznikach);
- szablony dla partnerów do raportowania zebranych informacji;
- ogólne wskazówki dotyczące tego, co ma być przedmiotem sprawozdania;
- bezpieczeństwo, zgodę i względy etyczne;
- załączniki.

## 1. Definicje ogólne

Projekt Space4Us koncentruje się na dziewczętach stojących w obliczu wielu wyzwań, zwracając uwagę na mocne strony dziewcząt. Równość płci i wolność od dyskryminacji są prawami człowieka. Choć mogą istnieć różne opinie polityczne lub religijne na temat równości płci, wszyscy mamy obowiązek zapewnić, że nikt nie jest źle traktowany, marginalizowany lub dyskryminowany. Znajduje to odzwierciedlenie w Agendzie Zrównoważonego Rozwoju 2030, w której równość płci została określona jako piąty, z siedemnastu celów. Zrozumienie koncepcji płci pozwala nam na szacunek i uwzględnienie różnic, aby promować bezpieczne środowisko do nauki i życia, wolne od stereotypów, dla wszystkich.

Jak stwierdzili West i Zimmerman, "płeć jest potężnym urządzeniem ideologicznym, które wytwarza, reprodukuje i legitymizuje wybory i ograniczenia wynikające z kategorii płci. Zrozumienie tego, jak płeć jest produkowana w sytuacjach społecznych, pozwoli wyjaśnić interakcyjne rusztowanie struktury społecznej i procesy kontroli społecznej, które ją podtrzymują" (West i Zimmerman, 1987:147).

Biologiczne różnice między kobietami i mężczyznami są krzyżowane przez relacje władzy, co przekształca różnice biologiczne w nierówność płci. Nawet w najbardziej egalitarnych obszarach geograficznych, takich jak kontynent europejski, a dokładniej Unia Europejska, wskaźnik równości płci (EIGE, 2022) określa średnią równość kobiet i mężczyzn w 27 krajach na 68%, na niekorzyść kobiet. W kontekście krajów partnerskich projektu wskaźnik ten waha się od 56,6% do 73,7%. Dane te, jak wiele innych, pokazują zasadność podejmowania działań na rzecz zapewnienia równych szans kobietom i mężczyznom.

Funkcjonujące w języku angielskim odpowiedniki słowa płeć czyli "gender" i "sex" są często używane zamiennie, ale "sex" odnosi się do biologicznie uwarunkowanej anatomii reprodukcyjnej i do kategorii prawnej przypisywanej przy urodzeniu, natomiast "gender"

odnosi się do społecznie skonstruowanych cech i norm męskich i żeńskich, które określają cechy, zdolności i zachowania oczekiwane od dziewcząt/kobiet i chłopców/mężczyzn. Stereotypy dotyczące płci są głęboko zakorzenione w instytucjach społecznych i postrzeganiu ludzi, ponieważ są wynikiem historycznie przyjętych idei dotyczących każdej płci, które uzasadniają i utrzymują nierówność i relacje władzy między kobietami i mężczyznami. Mogą one "ograniczać rozwój naturalnych talentów i zdolności chłopców i dziewcząt, kobiet i mężczyzn, ich doświadczenia edukacyjne i zawodowe, a także możliwości życiowe w ogóle" (EIGE, 2022). Osiągnięcie równości płci wymaga zatem świadomości stereotypów, wielorakich sposobów, w jakie wpływają one na dyspozycje dziewcząt/kobiet i chłopców/mężczyzn, oraz opracowania strategii przeciwdziałania im, na poziomie makro i mikro.

### **1.1 Definicja płci**

Zamiast być właściwością jednostek, płeć jest lepiej rozumiana jako proces, który wymaga ciągłej produkcji i reprodukcji genderowego wymiaru subiektywnych/kulturowych i materialnych egzystencji jednostek, relacji społecznych i instytucji (Warthon, 2005). Dla Pierre'a Bourdieu (2011) płeć jest produktem długiej zbiorowej socjalizacji tego, co biologiczne i biologizacji tego, co społeczne, co sprawia, że wygląda na naturalizowaną konstrukcję społeczną. Biologiczna różnica między płciami pojawia się jako naturalne uzasadnienie dla różnicy, która jest społecznie skonstruowana, między płciami. Dodatkowo, dla Raewyn Connell (1987) praktyki społeczne również są ustrukturyzowane pod względem płci. Autorka broni, że płeć jest strukturą stosunków społecznych obejmującą społecznie skonstruowany wzór w procesach i praktykach społecznych (reżim genderowy) oraz otwierającą możliwość dla praktyk podmiotów społecznych do kwestionowania i przekształcania relacji władzy między kobietami i mężczyznami (porządek genderowy) (Connell, 2002). Gender jest więc zasadą organizacji społecznej, która reprodukuje się na poziomie indywidualnym (poprzez działania, tożsamości, oczekiwania, wierzenia i zachowania jednostek), na poziomie interakcyjnym (relacje z innymi) oraz na poziomie makro, poprzez procesy i praktyki instytucji (Risman, 2018).

Spojrzenie na sytuacje i konteksty społeczne z perspektywy płci oznacza lepsze zrozumienie, jak działa system płci i jak utrwała on przywileje i nierówności poprzez dynamikę, która jest niewidzialna, nieświadoma i czasami subtelna. Zrozumienie płci jako procesu powtarzalnej pracy wymagającej regulacji pozwala nam zidentyfikować mechanizmy, poprzez które jest ona wytwarzana, reprodukowana, ale także kontestowana i przekształcana na poziomie indywidualnym, interakcyjnym i instytucjonalnym, w codziennym życiu.

## 1.2 Równość płci i wykluczenie społeczne

Jako zasada organizacji społecznej płeć kształtuje tożsamości, interakcje, układy społeczne, procesy instytucjonalne i dyspozycje behawioralne jednostek. System płci silnie określa sposób, w jaki jednostki postrzegają siebie i innych, własne i cudze zachowania oraz jakie ścieżki życiowe są dla nich otwarte. Płeć jest ważnym wymiarem w odniesieniu do podziału zasobów i "nadaje kształt i znaczenie jednostkom, stosunkom społecznym i instytucjom" (Warthon, 2005, s. 10). Rama interseksjonalna utrzymuje, że płeć i tożsamość płciowa, rasa, klasa, narodowość, wiek, zdrowie fizyczne i psychiczne, zróżnicowanie funkcjonalne i orientacja seksualna są lepiej rozumiane jako przeplatające się w złożonej sieci przywilejów i wad, które tworzą wiele nierówności, które muszą być rozumiane razem (Crenshaw, 1991). Zatem zrozumienie sytuacji społecznych w ich złożoności i różnorodności oraz działanie na rzecz zapobiegania wykluczeniu społecznemu wymaga podejścia interseksjonalnego.

Wykluczenie społeczne jest pojęciem wielowymiarowym, w którym jednostki/grupy ludzi mają mniejszy lub brak dostępu do zasobów, praw, dóbr i usług, zazwyczaj z powodu ich klasy społecznej, rasy, pochodzenia etnicznego, narodowości, płci i/lub orientacji seksualnej. Ze względu na powszechność dyskryminacji ze względu na płeć oraz stereotypy wspierające nierówną dynamikę, kobiety z grup wykluczonych społecznie cierpią z powodu podwójnie niekorzystnej sytuacji, co oznacza, że dziewczęta/kobiety mają więcej barier na drodze do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym. Do 2020 roku w Unii Europejskiej kobiety otrzymują wynagrodzenie średnio o 13,0 % niższe niż mężczyźni (Eurostat, 2022), jednocześnie spędzając średnio 2,3 godziny dziennie na pracach domowych, wobec 1,6 godziny w przypadku zatrudnionych mężczyzn (EIGE, 2021). Dodatkowo 23,3 % kobiet wobec 21,6 % mężczyzn jest zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Różnica między płciami oraz nierówny czas poświęcony na opiekę i obowiązki domowe oznacza, że kobiety są bardziej zagrożone wykluczeniem ekonomicznym i mają mniej wolnego czasu, co może prowadzić do innych rodzajów wykluczenia, takich jak udział w życiu społecznym i politycznym. Ciężar opieki nad innymi wpływa na zdrowie fizyczne i psychiczne kobiet. Podczas gdy kobiety zazwyczaj żyją więcej lat, mniej spędzają ich w dobrym zdrowiu (EIGE, 2021). Liczba kobiet będących ofiarami przemocy ze względu na płeć, przemocy domowej i seksualnej, w 2020 roku, była w UE nadal wysoka. Do piętnastego roku życia 1 na 3 kobiety doświadczyła przemocy fizycznej lub seksualnej, 1 na 2 doświadczyła molestowania seksualnego, 1 na 5 była prześladowana, 1 na 20 została zgwałcona, a 95% ofiar handlu ludźmi w celu wykorzystania seksualnego to kobiety. Przemoc we wszystkich swoich formach ma daleko idące konsekwencje dla ofiar, począwszy od

urazów, przewlekłych problemów ze zdrowiem fizycznym i psychicznym, ubóstwa, wykluczenia z rynku pracy, społeczności lub innych obszarów społeczeństwa, zagrożenia bezpieczeństwa lub utraty życia (Malgesini i in., 2019). Niepełne osiągnięcia kobiet w rolach politycznych i decyzyjnych są ważnym wskaźnikiem nierówności płci. Ujawniają, że kobiety mają więcej barier w dostępie do stanowisk władzy, a w konsekwencji do bycia w pozycji podejmowania decyzji, które uwzględniają sprawy i realia kobiet. Posiadanie większej liczby kobiet na stanowiskach decyzyjnych jest również ważne dla przyszłych pokoleń, ponieważ służy jako punkt odniesienia dla dziewcząt i młodych kobiet. W 2021 roku w całej de UE tylko 33% parlamentarzystów krajowych stanowiły kobiety, 30% reprezentacja kobiet w samorządach lokalnych i tylko 30% członków zarządów w największych spółkach notowanych na giełdzie, rady nadzorczej lub zarządu, stanowiły kobiety (EIGE, 2021).

### **1.3 Równość płci i etapy życia**

Pomimo podobieństw na każdym etapie życia kobiety i mężczyźni stają przed różnymi wyzwaniami związanymi z płcią. Młodość jest uznawana za etap strukturalny dla rozwoju dorosłych i przyszłych trajektorii życiowych, podczas którego nastolatki i młodzi dorośli eksperymentują z możliwościami, które postrzegają jako dostępne dla nich, i podczas którego dokonywane są ważne wybory życiowe, które mogą określić opcje dostępne dla nich w przyszłości. Dlatego rozszerzenie możliwości dostępnych dla młodych ludzi w trudnej sytuacji poprzez interwencję może mieć decydujące znaczenie dla ich przyszłego przebiegu życia. Jak wspomniano powyżej, kobiety są bardziej narażone na wykluczenie społeczne z powodu dynamiki władzy płci, co systematycznie przekłada się na mniejszą ilość zasobów i możliwości dostępnych dla nich w trakcie ich życia. Interwencje i działania zaprojektowane z interseksjonalnej perspektywy płci, wśród dorastających dziewcząt i młodych kobiet, będą uwzględniać płć w jej różnorodności. W ten sposób zidentyfikujemy specyficzne potrzeby i zasoby, aby zwiększyć szanse na pokonanie wyzwań strukturalnych dla wszystkich kobiet i dziewcząt.

### **1.4 Równość płci i wzmocnienie pozycji dziewcząt**

Koncepcja wzmocnienia pozycji (ang. Empowerment), choć powiązana, jest odrębna od równości płci. **Przez wzmocnienie pozycji rozumie się zdolność kobiety do sprawowania pełnej kontroli nad swoimi wyborami życiowymi.** Można to osiągnąć jedynie poprzez

strukturalne zapewnienie równego dostępu do praw, zasobów, możliwości i szans. Jednakże "muszą one również posiadać sprawczość (ang. Agency), aby wykorzystać te prawa, zdolności, zasoby i możliwości do podejmowania strategicznych wyborów i decyzji (co jest zapewnione poprzez możliwości przywództwa i udział w instytucjach politycznych). A żeby mogły korzystać ze sprawczości, muszą żyć bez strachu przed przymusem i przemocą." (Grown i in., 2005:33). Dlatego upodmiotowienie dziewcząt/kobiet oznacza kwestionowanie, przeformułowanie i przemyślenie z perspektywy interseksjonalnej praktyk społecznych, w których wszyscy mamy udział. Uprzedzenia dotyczące płci wśród pedagogów, pracowników socjalnych, psychologów, edukatorów i wolontariuszy stanowią barierę dla osiągnięcia równości płci. Bez odpowiedniego szkolenia i świadomości przekonań i zachowań związanych z płcią mogą oni nadal stosować metody, które nie uwzględniają specyficznych potrzeb dziewcząt, czerpać z materiałów i praktyk niewrażliwych na płeć, wzmacniając w ten sposób stereotypy dotyczące płci.

## **2. Cele badawcze**

Celem jest przeprowadzenie badania o następujących oczekiwanych rezultatach:

- Scharakteryzowanie uczestniczek, podkreślenie ich doświadczenia, ich słabości i mocnych stron, dając przestrzeń dla ich głosów w sposób żywy i przeżywany.
- Określenie głównych czynników osłabienia pozycji i wykluczenia poprzez analizę osobistych doświadczeń, wartości, działań i reakcji dziewcząt.
- Określenie i zbadanie dyskryminacji i stygmatyzacji doświadczanej przez dziewczęta m.in. ze względu na ich płeć, przeszłość, pochodzenie, stan zdrowia czy status mieszkaniowy.
- Badanie relacji płci i władzy w codziennych doświadczeniach w szkołach, instytucjach i społecznościach.
- Przedstawienie zaktualizowanych ram wielowymiarowej koncepcji wykluczenia społecznego, w których celowo zwraca się uwagę na perspektywę płci.
- Umieszczenie dziewcząt w centrum badań oraz prowadzenie "etycznie odpowiedzialnych badań aktywistycznych" (Denzin, 2017), które skupiają głosy dziewcząt.
- Zebranie historii symbolizujących złożoność zjawiska, jak również reprezentatywnych dla jego różnych konfiguracji na terenach objętych projektem i w ogólnym kontekście UE,
- Identyfikacja paradygmatycznych przypadków (2 na kraj) opisujących procesy, które mogą uniemożliwić dziewczętom dostęp do praw, możliwości i zasobów, które są kluczowe dla integracji społecznej.
- Stworzenie podstaw do rozwoju ukierunkowanych i zintegrowanych odpowiedzi na dobrostan psychofizyczny dziewcząt, dostarczenie lepszych dowodów na ich potrzeby, a tym samym ułatwienie tworzenia przyszłej polityki i praktyki.



Oczekiwane rezultaty R1 to:

- zestaw narzędzi badawczych (Iscte)
- trzy sprawozdania (wzór 1, 2 i 3 w załącznikach) do wypełnienia przez wszystkich partnerów w trzech różnych momentach, dotyczące rozwoju działań badawczych od jednego do dziesięciu.
- skonsolidowany raport z badań, w języku angielskim, drukowany i elektroniczny, ze streszczeniem, które zostanie przetłumaczone na języki narodowe (Iscte, tłumaczenie przez partnerów).

### 3. Podejście teoretyczne i pytania badawcze

Konstruktywistyczna teoria podstawowa będzie kierowała zbieraniem i analizą danych. Zgodnie z perspektywą teorii ugruntowanej, z danych wyłonią się interpretacje i historie. Teoria ugruntowana to podejście, które jest "ugruntowane w danych systematycznie gromadzonych i analizowanych" (Strauss & Corbin, 1994). W badaniach opartych na teorii ugruntowanej, analityczny punkt ciężkości wyłania się w trakcie procesu badania, a nie jest ustalany przed rozpoczęciem dociekań empirycznych. Charmaz (2014) proponuje cztery główne kryteria badań teorii ugruntowanej: wiarygodność, oryginalność, rezonans i użyteczność. Użyteczność obejmuje wspieranie uczestników badań w jasnym rozumieniu ich codziennego życia, ujawnianie wszechobecnych procesów i praktyk oraz tworzenie podstaw dla polityki i interwencji. **Podejście to pozwala badanym dziewczętom na refleksję nad własnymi doświadczeniami, tożsamościami i kulturami, aby dojść do solidniejszego zrozumienia indywidualnych doświadczeń w naszym społeczeństwie.** Zastosowanie teorii ugruntowanej to wyjście poza otwartość na poznanie życia uczestników, aby umożliwić interpretacyjny portret doświadczeń związanych z płcią wśród zagrożonych dziewcząt (Charmaz 2014).

Aby zrealizować założone cele, nasze pytania badawcze to:

- W jaki sposób dziewczęta zarządzają i negocjują swoją tożsamość płciową w środowisku rodzinnym, instytucjonalnym, szkolnym i wspólnotowym?
- Jak społeczne, kulturowe, etniczne pochodzenie i seksualność łączą się w konstruowaniu kobiecych tożsamości (interseksjonalność)?
- Jakie wartości i przekonania dziewczęta wiążą z kobiecymi tożsamościami? I jak kobiecość jest ucieleśniana i doświadczana na co dzień?
- Jakie doświadczenia, obawy, potrzeby i oczekiwania mają dziewczęta?
- Jakie rodzaje możliwości i systemów wsparcia postrzegają dziewczęta?

- Jakie słabości i zasoby identyfikują na podstawie swoich doświadczeń?
- Jak kształtują się doświadczenia dziewcząt w różnych przestrzeniach geograficznych i kulturowych?
- Jak dziewczęta postrzegają i odnoszą się do nauk ścisłych, technologii, inżynierii i matematyki oraz technologii informacyjnych i komunikacyjnych?

## 4. Grupy docelowe

**Grupą docelową badania są dorastające dziewczęta zagrożone wykluczeniem społecznym (13-21 lat).** Wykluczenie społeczne polega na braku lub odmowie dostępu do zasobów, praw, dóbr i usług oraz niemożności uczestniczenia w normalnych relacjach i działaniach. Jedną z definicji wykluczenia społecznego stosowaną przez Unię Europejską, a przyjętą w ramach unijnej Strategii Lizbońskiej można znaleźć we Wspólnym Raporcie o Integracji Społecznej z 2004 roku:

"proces, w którym pewne jednostki zostają zepchnięte na margines społeczeństwa i nie mogą w pełni w nim uczestniczyć ze względu na swoje ubóstwo lub brak podstawowych kompetencji i możliwości uczenia się przez całe życie, lub w wyniku dyskryminacji. To oddala je od możliwości pracy, dochodu, edukacji i szkoleń, a także od sieci i działań społecznych i wspólnotowych. Mają niewielki dostęp do władzy i organów decyzyjnych, przez co czują się bezsilni i nie mogą przejąć kontroli nad decyzjami, które wpływają na ich codzienne życie" (Rada Unii Europejskiej [CEU], 2004, s. 8).

Podążając za podobną szeroką perspektywą, przyjmujemy wielowymiarowe rozumienie wykluczenia społecznego, na które składają się różnorodne czynniki ryzyka wpływające na doświadczenia dziewcząt, takie jak:

- pochodzenie z rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji społeczno-ekonomicznej i/lub narażenie na przemoc, przestępstwa, nadużycia lub zaniedbania w kontekście rodzinnym.
- o pochodzeniu migracyjnym;
- przebywanie w systemie opieki na podstawie nakazu opieki nad dzieckiem;
- przebywanie w systemie opieki z powodu popadnięcia w konflikt z prawem;
- życie z niepełnosprawnością/ trudności wynikające z niepełnosprawności;
- doświadczanie problemów zdrowotnych i psychicznych (niska samoocena, samookaleczenia, traumy i inne zaburzenia, przemoc, brak motywacji, brak oczekiwań na przyszłość);
- doświadczenie nastoletniej ciąży;
- bycie ofiarą przemocy i/lub molestowania seksualnego;
- zamieszkiwanie w ośrodku dla osób ubiegających się o azyl;
- bycie osobą porzucającą szkołę lub zagrożoną porzuceniem;
- bycie ofiarą dyskryminacji w szkole, rodzinie lub społeczności lokalnej ze względu na tożsamość, przekonania, niepełnosprawność, wygląd fizyczny, rasę i pochodzenie etniczne, płeć i tożsamość płciową, język, religię, orientację seksualną lub inne;

- bycie ofiarą znęcania się w szkole, rodzinie lub społeczności lokalnej.

Projekt zamierza zaangażować w badania i działania projektu 70 dziewcząt zidentyfikowanych jako "zagrożone wykluczeniem" - po 10 dziewcząt z każdego kraju. Dziewczęta powinny zostać zidentyfikowane i wybrane w ośrodkach dla nieletnich, stowarzyszeniach młodzieżowych, ośrodkach pomocy społecznej, szkołach lub innych organizacjach.

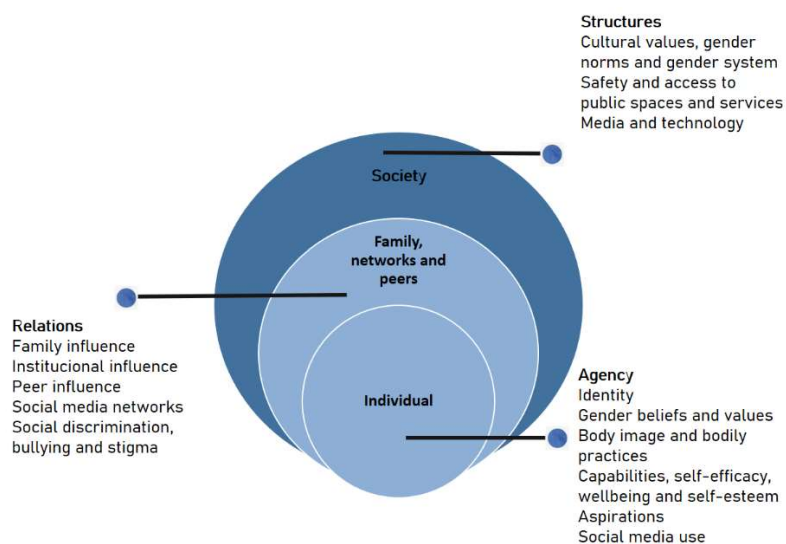
Inną, drugorzędną grupą docelową będzie niewielka grupa podmiotów ściśle współpracujących z tymi dziewczętami (co najmniej 5 osób, dla każdego kraju). Wśród nich: pedagodzy, pracownicy młodzieżowi i społeczni, psychologowie, urzędnicy administracji publicznej, nauczyciele szkół.

## 5. Indeksy wymiarów i wskaźników

W badaniu "Stories of fragilities" zastosowano podejście, które zwraca uwagę na wzajemne powiązania trzech poziomów: poziomu indywidualnego (sprawczość/agency), poziomu rodziny, sieci i rówieśników (relacje/relations) oraz poziomu społecznego (struktury/structures), aby zrozumieć doświadczenia dziewcząt (patrz rysunek 1).

Rysunek 1. Poziomy podejścia

*(Agency – sprawczość: tożsamość, wartości i wierzenia dot. płci, wizerunek ciała i praktyki cielesne, możliwości, samowystarczalność, dobrobyt, samoocena, aspiracje, używanie mediów społecznościowych; Relations – relacje: wpływ rodziny, wpływ instytucji, wpływ rówieśników, sieci społecznościowe, społeczna dyskryminacja, prześladowanie i stygmatyzacja; Structures – struktury: wartości kulturowe, normy płciowe, bezpieczeństwo i dostęp do przestrzeni i usług publicznych, media i technologia)*



Wyjście z tych poziomów pomaga zidentyfikować (i) potrzeby i aspiracje dziewcząt; (ii) główne obszary dyskryminacji i niekorzystnej sytuacji ze względu na płeć; (iii) nierówności, które mogą uniemożliwić dziewczętom uczestnictwo lub korzystanie z możliwości, polityki, programów lub relacji (ze szczególnym uwzględnieniem STEAM - science, technology, engineering, arts and math); (iv) konkretne działania potrzebne do upodmiotowienia dziewcząt i usunięcia barier dla ich sprawczości i równych szans.

## Indeksy poziomów, wymiarów, metod oraz pytań/tematów

Poniżej zaprezentowano poziomy analizy, wyszczególniając ich wymiary, powiązane z nimi zagadnienia oraz techniki, za pomocą których będą one poruszane z uczestnikami badania.

Nie wszystkie pytania zostaną zadane, ale raczej posłużą do ukierunkowania tematów poruszanych w każdej metodzie zbierania danych, która zostanie opracowana. Oznacza to, że różne poziomy, wymiary i pytania/tematy są rozłożone w różnych działaniach badawczych. Przedstawiona matryca pomaga zorientować się w centralnych pytaniach tego badania i w jaki sposób są one objęte metodami i technikami socjologicznymi. Będzie również pomocna przy tworzeniu raportu końcowego, w którym zostaną omówione wszystkie wymiary.

### Poziom: Społeczeństwo (struktury)

Wymiar	Wskaźniki	Pytania i tematy	techniki
Wartości kulturowe, normy płci i system płci	Kultura, tradycja lub religia, wartości i praktyki, które wytwarzają i uzasadniają nierówności płci Kulturowe znaczenia nadawane byciu kobietą/męskim, dziewczynką/chłopcem lub kobietą/mężczyzną Uznanie nierówności płci	- Czy dziewczynki i chłopcy/mężczyźni i kobiety mają różne role w społeczeństwie? - Lepiej jest być mężczyzną niż kobietą? Dlaczego? - Czy dziewczynki i chłopcy/mężczyźni i kobiety mają różne możliwości w społeczeństwie? - Czy dziewczynki i chłopcy/mężczyźni i kobiety mają różne przywileje w społeczeństwie? - Czy istnieje dyskryminacja wobec kobiet? I wobec dziewcząt? - Co oznacza równość płci?	World Café  Grupa fokusowa
Bezpieczeństwo i dostęp do przestrzeni publicznej i usług	Postrzeganie przestrzeni publicznej jako dostępnej i bezpiecznej dla dziewcząt i chłopców/kobiet i mężczyzn Narażenie na bezpieczeństwo i przemoc	- Jakie masz doświadczenia jako dziewczyna w miejscu, w którym mieszkasz? - Czy istnieją konkretne miejsca, które są komfortowe? A nieprzyjemne? Gdzie? Dlaczego? - Czy czujesz się bezpiecznie chodząc/chodząc samotnie w ciągu dnia? A w nocy? - Czy czułbyś się bezpieczniej, gdybyś był chłopcem? Dlaczego?	Narzędzie do mapowania

Wymiar	Wskaźniki	Pytania i tematy	techniki
		<ul style="list-style-type: none"> <li>- Czy masz jakąś ulubioną przestrzeń w miejscu, w którym mieszkasz? Jaką i dlaczego?</li> <li>- Czy czujesz się bezpiecznie lub komfortowo w otoczeniu chłopców lub mężczyzn? Dlaczego?</li> <li>- Co sądzisz o instytucji/ organizacji/ ośrodku/ budynkach szkolnych? Czy są tam jakieś twoje ulubione miejsca? Jakies wygodne i niewygodne miejsca? Dlaczego?</li> </ul>	
Media i technologia	Postrzeganie tego, jak media i technologia (re)produkują hierarchię płci	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Jak dziewczynki i chłopcy/kobiety i mężczyźni są przedstawiani w mediach?</li> <li>- Jak dziewczyny są przedstawiane w mediach społecznościowych? A chłopcy? Jakie stereotypy pojawiają się najczęściej?</li> </ul>	Grupa fokusowa

### Poziom: sieci, rodzina i rówieśnicy (relacje)

Wymiar	Wskaźniki	Pytania i tematy	Metoda
Wpływ rodziny	Profil rodziny Relacje rodzinne Wpływ rodziny	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Co tak naprawdę najbardziej lubisz w swojej rodzinie? Dlaczego? Czy zmieniłbyś coś? Co?</li> <li>- W Twojej rodzinie, czego oczekuje się od dziewczynki? A od chłopca?</li> </ul>	Grupa fokusowa
Wpływ instytucjonalny	Profil instytucjonalny Stosunek instytucjonalny Wpływ instytucjonalny [w przypadku opieki stacjonarnej i w edukacji proszę powtórzyć dla placówki opiekuńczej i szkoły]	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Co tak naprawdę najbardziej podoba Ci się w tej instytucji/ organizacji/ ośrodku/ szkole? Dlaczego? Czy coś byś zmienił? Co?</li> <li>- Czy możesz opowiedzieć o jakichś smutnych lub szczęśliwych chwilach, które dobrze pamiętasz?</li> <li>- Jaka byłaby idealna placówka/organizacja/ośrodek/szkoła dla dziewcząt? A idealny i wspierający pracownik?</li> </ul>	Grupa fokusowa
Wpływ rówieśników i komunikacja	Profil rówieśników Relacje rówieśnicze Wpływ rówieśników	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Co tak naprawdę najbardziej lubisz u swoich przyjaciół?</li> <li>- Co lubisz robić ze swoimi przyjaciółmi?</li> </ul>	Grupa fokusowa
Sieci mediów społecznościowych	Odniesienia do stron, grup i osobistości w mediach społecznościowych Spostrzeżenia dotyczące cyberprzemocy Wpływ mediów społecznościowych	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Kim są osoby, które śledzisz w mediach społecznościowych?</li> <li>- Jakie są Twoje ulubione tematy i kanały na social media? Dlaczego?</li> <li>- Czy kiedykolwiek byłeś zastraszany lub grożono Ci w mediach społecznościowych?</li> <li>- Jak myślisz, jaki jest najskuteczniejszy sposób ochrony przed mobbingiem w mediach społecznościowych?</li> </ul>	Grupa fokusowa
Dyskryminacja społeczna, zastraszanie i napiętnowanie	Doświadczenia dyskryminacji Konteksty, w których dochodzi do dyskryminacji Warunki podatności na zagrożenia Strategie radzenia sobie	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Czy znasz kogoś, kto był molestowany lub padł ofiarą dyskryminacji?</li> <li>- Czy interweniowałaś/eś lub podjęłaś/eś działania, jeśli jakaś dziewczyna była molestowana/drażniona?</li> <li>- Jak myślisz, jaki jest najskuteczniejszy sposób ochrony przed molestowaniem?</li> </ul>	Grupa fokusowa

Wymiar	Wskaźniki	Pytania i tematy	Metoda
		- Opowiedz o tym, co może uchronić kogoś przed dyskryminacją.	

### Poziom: Indywidualny (sprawczość)

Wymiar	Wskaźniki	Pytania i tematy	Metoda
Tożsamość	Autoprezentacja Wartości Przekonania Tożsamość społeczna	- Jak opisałbyś siebie komuś innemu? Jakie rzeczy są dla ciebie ważne? - Jak myślisz, jak postrzegają cię inni ludzie? Dlaczego? Skąd wiesz? - W jaki sposób się identyfikujesz? - Co lubisz robić w swoim prywatnym czasie?	Dzienniki fotograficzne
Przekonania i wartości związane z płcią	Modele ról Przekonania dotyczące płci Stereotypy płci Różnice i nierówności związane z płcią	- Czy jest ktoś, kogo podziwiasz lub kim chciałbyś być? Kto i dlaczego? - Jak opisałabyś, kim jest dziewczyna? - Jakie są według Ciebie ważne rzeczy dla dziewczyn w Twoim wieku? Dlaczego? - Co jest dobrego w byciu dziewczynką? Dlaczego? A co jest trudne w byciu dziewczynką? - Czy istnieją różne typy dziewczyn? Jakie typy? Czy jest jakaś presja, aby być określonym typem dziewczyny? - Jakie są najważniejsze dziewczyny i kobiety w Twoim życiu? Czy możesz je opisać? - Jacy są najważniejsi chłopcy i mężczyźni w Twoim życiu? Czy możesz ich opisać? - Czy uważasz, że dziewczynki i chłopcy są podobni czy różni? Czy dziewczynki i chłopcy mogą robić te same rzeczy? Co? Dlaczego? - Czy uważasz, że łatwiej jest być dziewczynką czy chłopcem? Dlaczego? - Czy jesteś szczęśliwy będąc dziewczynką? Czy kiedykolwiek chciałaś być chłopcem/ Kiedy? Dlaczego? - Jaka jest twoja supermoc jako dziewczyny?	World Café  Dzienniki fotograficzne
Obraz ciała i praktyki cielesne	Subiektywne spojrzenie na swoje ciało Negatywy i pozytywne własnego ciała Wpływ mediów na myśli/idee dotyczące ciała Postrzeganie zdrowia i pozytywnego obrazu ciała	- Niektórzy twierdzą, że większość dziewczyn jest niezadowolona z tego, jak wygląda. Co o tym sądzisz? Jak się czujesz z własnym wyglądem? Dlaczego? - Czy jest coś w Twoim wyglądzie, co byś zmienił? - Czy media społecznościowe wpływają na Twoje myśli/idee dotyczące Twojego ciała? W jaki sposób? - Jakie typy zachowań mogą być bardziej pozytywne wobec ciała? - Opowiedz mi o niektórych czynnościach, które mogą sprawić, że ktoś poczuje się dobrze w swoim ciele.	Dzienniki fotograficzne
Możliwości i poczucie własnej skuteczności, dobre	Możliwości Poczucie kontroli Pozytywne i negatywne emocje	- Ogólnie rzecz biorąc, czy jesteś zadowolony z siebie? - Czy masz zaufanie do siebie? - W jakich rzeczach jesteś dobry?	Zapytanie o poezję

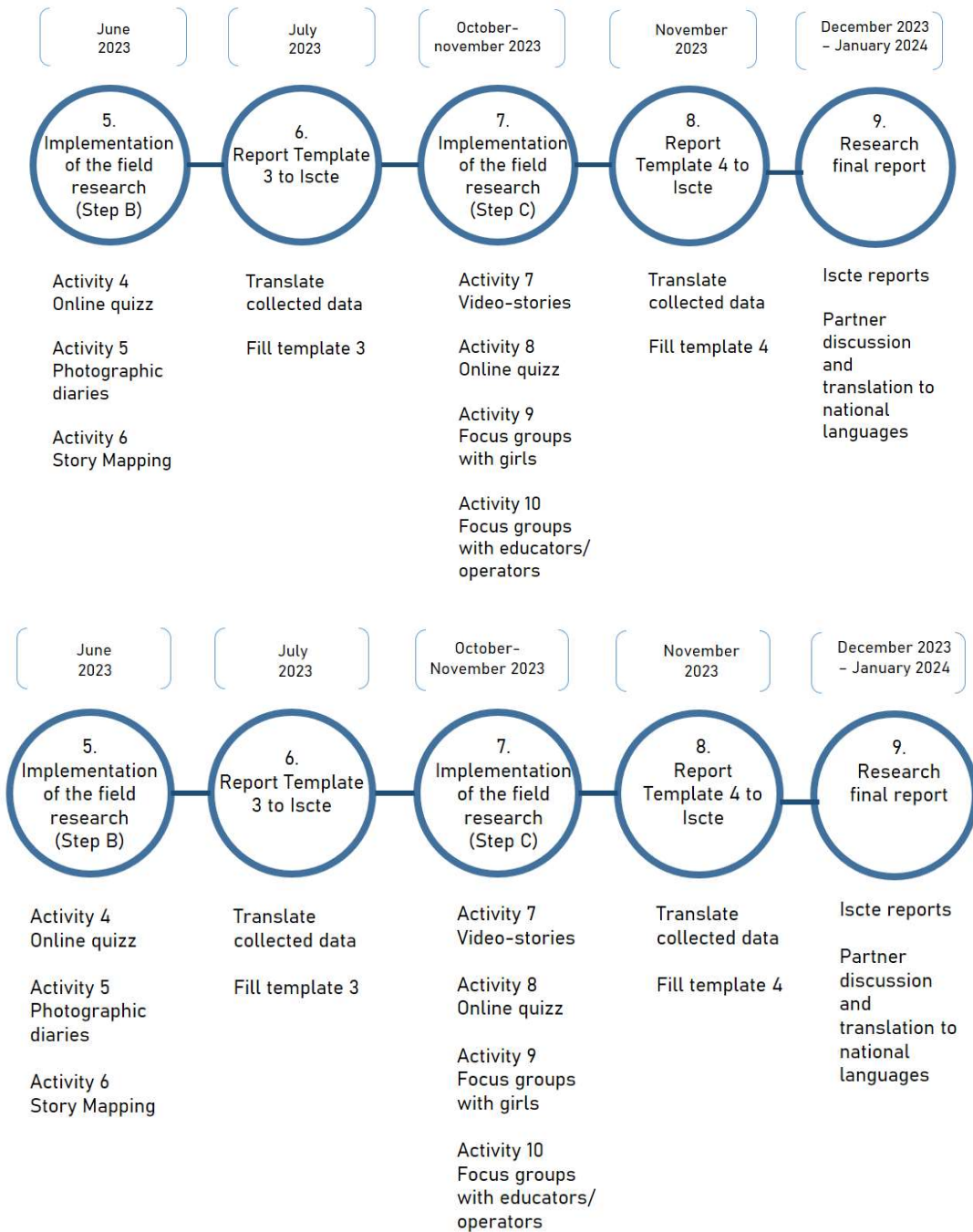
Wymiar	Wskaźniki	Pytania i tematy	Metoda
samopoczucie i poczucie własnej wartości	Pewność siebie	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Jakie są twoje najlepsze cechy?</li> <li>- Kiedy jesteś w trudnej sytuacji, czy zazwyczaj potrafisz znaleźć z niej wyjście?</li> <li>- Jakie rzeczy sprawiają, że czujesz się dobrze?</li> <li>- Jakie rzeczy sprawiają, że czujesz się źle?</li> <li>- Jakie rzeczy sprawiają, że czujesz, że masz kontrolę w swoim życiu?</li> <li>- Jakie rodzaje rzeczy sprawiają, że czujesz się bezradny?</li> <li>- Gdybyś mógł wybrać supermoc, co by to było?</li> <li>- Opowiedz o niektórych czynnościach, które mogą sprawić, że ktoś będzie czuł się dobrze i sprawczo.</li> </ul>	<p>Dzienniki fotograficzne</p> <p>Quiz online</p>
Aspiracje	<p>Aspiracje na przyszłość</p> <p>Oczekiwania edukacyjne i zawodowe</p> <p>Orientacje rodzinne</p> <p>Różnice w przyszłości związane z płcią</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Co widzisz dla siebie w przyszłości? Na co liczysz, a czego się obawiasz?</li> <li>- Na jakim poziomie chciałbyś się uczyć? Jakie przedmioty lubisz?</li> <li>- Jaką pracę chciałbyś wykonywać?</li> <li>- Czy będziesz zamężna/ samotna/ będziesz miała dzieci?</li> <li>- Czy uważasz, że Twoja przyszłość byłaby inna, gdybyś była chłopcem? Jaka?</li> </ul>	<p>Zapytanie o poezję</p> <p>Dzienniki fotograficzne</p> <p>Quiz online</p>
Korzystanie z mediów społecznościowych	<p>Korzystanie z mediów społecznościowych (częstotliwość, cele)</p> <p>Autoprezentacja w mediach społecznościowych (kryteria zamieszczania postów)</p> <p>Pozytywne i negatywne aspekty korzystania z mediów społecznościowych</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Czy korzystasz z mediów społecznościowych? W jaki sposób?</li> <li>- W jakich mediach społecznościowych masz konto? Z którego z nich korzystasz najczęściej? Dlaczego?</li> <li>- Jak często zamieszczasz lub udostępniasz posty?</li> <li>- Czym lubisz się dzielić informacjami o sobie?</li> <li>- Kim są osoby, które śledzisz w mediach społecznościowych? Dlaczego za nimi podążasz?</li> <li>- Jakie są Twoim zdaniem najbardziej pozytywne i negatywne aspekty korzystania z mediów społecznościowych?</li> </ul>	<p>Grupa fokusowa</p>

## 6. Działalność badawcza

Działania badawcze będą opracowywane w sposób stopniowy, w trzech fazach, począwszy od działań związanych z "poznaniem" w pierwszej fazie i działań uzupełniających w drugiej i trzeciej fazie. Rysunek 2 przedstawia szczegółowo harmonogram i kolejność realizacji działań. Działania zostaną opisane w kolejnych sekcjach i mają przypisane konkretne załączniki ze szczegółowymi wytycznymi dotyczącymi realizacji.



## Rysunek 2. Schemat badań



## 7. Metody

W tej części opisujemy czynności badawcze, które należy wykonać i przedstawiamy pewne szczegółowe wytyczne dotyczące zbierania danych, analizy danych i raportu z danymi dla Iscte w odniesieniu do badania jakościowego.

W badaniu zastosowano podejście jakościowe, zbierając i analizując dane nienumeryczne, aby zrozumieć koncepcje, reprezentacje i doświadczenia. Nadaje się ono do zebrania pogłębionej analizy problem lub wygenerowania nowych pomysłów na badania. Wykorzystane zostaną różne techniki, co pozwoli na bardziej złożone spojrzenie na wielowymiarowe życie społeczne i jego aspekty związane z płcią. Spojrzenie, jakie oferują te techniki, niekoniecznie będzie ze sobą zgodne lub spójne, ale stworzy bardziej złożony obraz typowo "nieporządnego" i wielowymiarowego świata społecznego.

Badania mają również na celu zaangażowanie dziewcząt poprzez zastosowanie szeregu działań skoncentrowanych na zadaniu, w tym fotografii, kreatywnego pisania i technik opowiadania.

Do zbierania danych będziemy używać:

- Wywiady nieformalne (profilowanie)
- Metody wizualne i metodologia oparta na sztuce (krytyczne badanie poezji, dzienniki fotograficzne, narzędzie do mapowania)
- Metody partycypacyjne (world café)
- Grupy fokusowe
- Ankieta (quiz internetowy)

Metodologie jakościowe, partycypacyjne, cyfrowe i oparte na sztuce są interesującymi narzędziami, ponieważ pomagają nam zrozumieć "jak" i "dlaczego", ponieważ nacisk zostanie położony na podmiotowość, tj. , na to, co ludzie mają do powiedzenia, oraz na znalezienie kreatywnych procesów, aby usłyszeć głosy dziewcząt (w subtelny i nieinwazyjny sposób). Pozwalają one na wysłuchanie ludzi, nawet w przypadku kwestii, które są problematyczne i zakłócające (Mason, 2006).

### 7.1 Prowadzenie działalności badawczej

Rolą badacza w badaniach jakościowych jest próba dotarcia do myśli i uczuć uczestników badania. Badacze mają dostęp do myśli i uczuć (niekiedy o drażliwej treści) uczestników badań,

co może umożliwić rozwój zrozumienia znaczenia, jakie ludzie przypisują swoim doświadczeniom. Profil osób odpowiedzialnych za rozwój działalności badawczej jest z tego powodu bardzo ważny. Nie jest to łatwe zadanie, ponieważ wymaga od ludzi mówienia o rzeczach, które mogą być dla nich bardzo osobiste. Czasami badane doświadczenia mogą być trudne. Badacz jest odpowiedzialny za ochronę uczestników i ich danych. Należy opracować mechanizmy takiego zabezpieczenia. O poradę można zwrócić się do zespołu Iscte przed i w trakcie opracowywania działań. Zalecamy, by badacz był tej samej płci co dziewczęta, a jeśli to możliwe, by był to ktoś spoza organizacji (bez wcześniejszych relacji hierarchicznych z dziewczętami).

Istnieją różne zalety i wady bycia insiderem lub outsiderem organizacji lub płci (Holmes, 2020). Jedną z nich jest to, że zdolność outsidera do kompetentnego zrozumienia doświadczeń dziewcząt, czyli wewnątrz organizacji, może zostać zakwestionowana; natomiast insiderzy mogą nie odłączyć się wystarczająco od doświadczeń dziewcząt, aby móc je badać bez stronniczości lub bez wpływu na dyskusje. Do zalet pozycji insidera należą:

- a) łatwiejszy dostęp do badanego doświadczenia;
- b) zdolność do zadawania bardziej sensownych lub wnikliwych pytań (dzięki posiadaniu wiedzy a priori);
- c) badacz może cieszyć się większym zaufaniem i dzięki temu uzyskać bardziej szczere odpowiedzi;
- d) badacz jest w stanie lepiej zrozumieć język, w tym wskazówki niewerbalne.

Wady pozycji insiderskiej obejmują:

- a) badacz może być z natury i nieświadomie stronniczy;
- b) mogą być zbyt bliskie i znajome lub niezdolne do poruszania pytań prowokacyjnych lub tabu;
- c) uczestnicy mogą założyć, że badacz posiada większą lub lepszą wiedzę wewnętrzną lub że ich rozumienie jest takie samo;
- d) niemożność wniesienia do procesu zewnętrznej perspektywy;
- e) respondenci mogą być mniej skłonni do ujawnienia wrażliwych informacji niż osobie z zewnątrz, z którą nie będą mieli w przyszłości kontaktu.

## **7.2 Angażowanie dziewcząt jako "współbadaczy".**

Upoważnienie młodych ludzi do przyjęcia aktywnej roli jako współuczestników procesu badawczego, a nie tylko biernych "podmiotów", jest możliwością do rozważenia (Smith, Monaghan & Broad, 2002). Współbadanie można zdefiniować jako model, w którym badacze i młodzież pracują razem, dzieląc się władzą i odpowiedzialnością. Jest to rama oparta na zasadach uczestnictwa, włączenia i autonomii. Współtworzenie badań z młodymi ludźmi oznacza, że ich głosy są słyszane i uwzględniane w całym procesie, który - jak się zakłada - ma potencjał generowania badań bogatszych, bardziej adekwatnych i lepiej dostosowanych. Korzyści z zaangażowania młodych ludzi w badania obejmują ułatwienie procesów tłumaczenia (istotne w przypadku młodzieży ze środowisk migracyjnych) oraz generowanie bogatszych danych. Uznajemy, że choć może to być stosowane w niektórych szczególnych sytuacjach lub kontekstach, koprodukcja nie jest wymagana. Zachęcamy partnerów do dokładnej oceny, czy ten model pasuje do ich własnych celów i potrzeb.

## **7.3 Krytyczne badanie poezji (Critical Poetry Inquiry)**

Krytyczne badanie poezji to metoda badawcza oparta na sztuce, forma krytycznych badań jakościowych (Denzin, 2017), które wykorzystują poezję jako narzędzie nadawania sensu (Faulkner, 2009; Leggo, 2005; Prendergast, 2015). Obejmuje ona indukcyjny proces badawczy charakteryzujący się craftingiem poezji. Jest to proces wykorzystywania urządzeń poetyckich do krytycznej analizy subiektywnych doświadczeń. Prendergast (2015) wyartykułowała moc poetyckiego dociekania jako narzędzia badawczego zorientowanego na sprawiedliwość, pisząc: "krytyczne dociekanie poetyckie zaprasza nas do zaangażowania się jako aktywni świadkowie w obrębie naszych miejsc badawczych, jako świadkowie stojący u boku uczestników w ich poszukiwaniu sprawiedliwości, uznania, uzdrowienia i lepszego życia" (683). Proces analityczny poetyckiego badania służy jako narzędzie do wyrażania przekonań i subiektywnych doświadczeń, pozwalając uczestnikom na wokalizację i kadencję poprzez dobór słów, fraz i pomysłów. Dane są prezentowane w formie poetyckiej, co jest możliwością do kodowania i interpretacji. Bardziej szczegółowe instrukcje znajdują się w załącznikach.

## 7.4 World café

"World Café" to ustrukturyzowany proces konwersacyjny służący dzieleniu się wiedzą, w którym grupy ludzi dyskutują na dany temat przy kilku małych stolikach, takich jak w kawiarni. Chociaż pytania są z góry określone, dyskusja i pomysły nie są. Wśród potencjałów metody World Café znajdujemy: ukazywanie zbiorowej wiedzy grupy; dzielenie się pomysłami i spostrzeżeniami; głębsze zrozumienie tematu i związanych z nim kwestii; badanie możliwości; zapylanie krzyżowe i łączenie różnych perspektyw i pomysłów oraz wspólne słuchanie w poszukiwaniu wzorców, spostrzeżeń i głębszych pytań.

Mówi się, że World Café umożliwia eksplorację i dyskusję nad tematami w dużych i heterogenicznych grupach, skupiając się na intymnej wymianie. Jest to proces konwersacyjny, który pomaga grupom zaangażować się w konstruktywny dialog wokół krytycznych pytań, budować osobiste relacje i sprzyjać wzajemnemu uczeniu się (Fouché & Light, 2010).

Tworzone są sztuczne kawiarnie, w których uczestnicy mogą usiąść, spotkać się i porozmawiać. Uczestnicy siedzą przy stolikach w stylu kawiarnianym, przy których siedzi łącznie od trzech do pięciu uczestników. Odbywają się co najmniej trzy kolejne rundy rozmowy, każda po około 10-20 minut. Przy każdym stoliku uczestnicy omawiają to samo pytanie. Po każdej rundzie uczestnicy przechodzą od swojego stolika do nowego, gdzie kontynuują dyskusję z nową grupą osób. Przy każdym stoliku grupa wybiera jednego gospodarza, który pozostaje przy stoliku, by przekazywać kolejnym dyskutantom informacje o poprzedniej dyskusji. Może się zdarzyć jedna lub więcej rund rozmowy. Możliwe jest również stawianie w każdej rundzie innych pytań, które będą stanowić podstawę i pomogą pogłębić eksplorację. Podczas każdej rundy dyskusji uczestnicy zapisują wyniki w formie tekstu, szkiców lub symboli na jednym arkuszu papieru. Na koniec, po co najmniej trzech rundach rozmów, powinien nastąpić okres dzielenia się odkryciami i spostrzeżeniami w rozmowie całej grupy. W ten sposób można zidentyfikować wspólne wzorce, rośnie zbiorowa wiedza i pojawiają się możliwości działania (Brown & Isaacs, 2005).

Bardziej szczegółowe instrukcje znajdują się w załącznikach.

## 7.5 Dziennik fotograficzny

Pamiętnik fotograficzny to metoda wizualna i artystyczna, w której uczestnicy portretują codzienne życie, opowiadają o swoich związkach i ludziach, którzy są dla nich ważni. Mogą one

przybierać różne formy: pozowane lub improwizowane, ustrukturyzowane lub swobodne, w dużej lub małej skali oraz osobiste lub abstrakcyjne. Mogą być oparte na prawdziwych zdjęciach lub obrazach z Internetu.

W przypadku badań "stories of fragilities" dziewczęta mogą wykorzystać zdjęcia, które ich zdaniem przedstawiają ich własną tożsamość jako dziewcząt i ich codzienne wyzwania. Jest to sposób na zbadanie osobistych światów dziewcząt, tego "jak to jest być dziewczyną" oraz ich wizualnych przejawów tożsamości i wyzwań. Jak wskazuje Holliday (2000:513), pokazywanie tożsamości jest przede wszystkim wizualne. Należy dodać formę "fotograficznego sprzężenia zwrotnego", metodę, która "może pozwolić na dyskusję o obrazach w sposób, który może stworzyć most pomiędzy różnymi doświadczeniami rzeczywistości; są one punktem odniesienia do reprezentowania aspektów czyjejś rzeczywistości" (Pink 2001:71).

W pierwszej kolejności badacz może udostępnić osobisty dziennik fotograficzny.

Dzienniki mają być ukończone w czerwcu 2023 roku i obejmują 5 tematów (pół godziny na temat), które można opracować w 2 sesjach po 1h30m.

Bardziej szczegółowe instrukcje znajdują się w załącznikach.

## **7.6 Grupy dyskusyjne/fokusowe**

Grupy fokusowe to "technika badawcza, która zbiera dane poprzez interakcje grupowe na temat określony przez badacza" (Morgan, 1996: 129). Są one wykorzystywane do zbierania i analizowania wspólnych znaczeń, które są wytwarzane w sytuacjach grupowych (Morgan, 1998). Były szeroko wykorzystywane w badaniach społecznych, zwłaszcza w badaniach z udziałem dzieci (Morgan i inni 2002). Jako dynamiczne dyskusje, mają tendencję do generowania wielu cennych informacji i dostarczania różnorodnych opinii i pomysłów. Różne punkty widzenia mogą się tu spotkać. Młodzi ludzie mogą być zachęceni do wypowiedziania się, gdy słyszą poglądy innych młodych ludzi.

Grupy powinny liczyć około czterech do sześciu uczestników i zazwyczaj trwają od jednej do dwóch godzin. Małe grupy sprzyjają lepszym relacjom w grupie i dają wystarczająco dużo czasu na rozmowę każdemu członkowi grupy. Jeśli to możliwe, grupy powinny być dobierane na podstawie istniejącej przyjaźni, co umożliwi prowadzenie rozmów, w których uczestnicy czują się swobodnie, rozmawiając wśród swoich rówieśników. Należy zastosować format półstrukturalny, używając przewodnika do prowadzenia pytań i sondowania dziewcząt, starając

się słuchać tego, co dziewczęta mają do powiedzenia, pozwalając im kierować rozmowę na wybrane przez siebie tematy.

Grupy fokusowe mogą również sprzyjać stronniczości, co może wpływać na to, czy informacje o tym, co czują i myślą uczestnicy, są przekazywane. Dyskusje mogą być zdominowane przez kilka głośnych osób. Pewien poziom jednorodności wśród uczestników jest niezbędny dla ułatwienia komunikacji. Jeśli grupa jest zbyt zróżnicowana, może istnieć większy potencjał konfliktu wśród jej członków (Bloor i inni, 2001).

Grupy fokusowe zostaną zrealizowane z dziewczętami (dwa cykle, jeden we wrześniu 2022 r. i jeden w październiku/listopadzie 2023 r., załączniki 3 i 5) oraz z edukatorami i kadrą projektu (w końcowej fazie badań i projektu, załącznik 7). Bardziej szczegółowe instrukcje znajdują się w załącznikach.

## **7.7 Narzędzie do mapowania**

Narzędziem do mapowania jest metoda zbiorowego mapowania w celu zidentyfikowania niewidocznych barier i zasobów, w ten sposób ucząc się o społecznym wykorzystaniu i znaczeniu przestrzeni. Mapy tworzone przez uczestników ukazują wiedzę sytuacyjną oraz bardziej dynamiczne spostrzeżenia i dowody. Pozwala to uczestnikom lepiej połączyć przeszłość, teraźniejszość i przyszłość w zlokalizowanej narracji, poprzez którą identyfikowane są przeszkody, możliwości, zasoby i zagrożenia, a na ich podstawie tworzone są przyszłe ścieżki i rozwiązania (Gubrium i Harper, 2007).

Uczestnicy decydują, jaką przestrzeń chcą zmapować (gabinety, sale lekcyjne, przestrzenie placów zabaw, przestrzenie warsztatowe, wszystkie przestrzenie zamieszkiwane przez nich, itp.), następnie decydują o tematach i kategoriach analiz. To wszystko może zostać przekształcone w cyfrową instalację mapową, którą każdy z uczestników może zmapować za pomocą wybranych ikon/kolorów. Po czym nastąpi rozmowa na ten temat: Jak uczestnicy doświadczają danego miejsca? Gdzie coś jest skoncentrowane (na przykład ryzyko)? Jakiego rodzaju rzeczy zbiegają się w określonym miejscu? Jak miejsca są połączone z relacjami, wiedzą lub historiami? (Gubrium i Harper 2007; Gubrium i in., 2015).

Narzędzie to pomoże zrozumieć społeczność, w której mieszkają dziewczęta, w tym gdzie są miejsca bezpieczne i niebezpieczne, co decyduje o bezpieczeństwie i jak te miejsca wypadają względem siebie. Jest to przykład narzędzia partycypacyjnego i aktywności, która pozwala

uzyskać zrozumienie geografii społeczności w zakresie bezpieczeństwa dziewcząt, a także ich rozumowania, co czyni miejsca bezpiecznymi lub niebezpiecznymi.

Bardziej szczegółowe instrukcje znajdują się w załącznikach.

## 7.8 Historie życiowe i wideo-opowieści<sup>1</sup>

Historie te będą przedstawiać po 2 paradygmatyczne przypadki z życia dziewcząt w każdym kraju, opisujące procesy uniemożliwiające dziewczętom dostęp do praw, możliwości i zasobów normalnie dostępnych dla członków społeczeństwa, które są kluczowe dla integracji społecznej. Będą one zbierane i publikowane z pełnym poszanowaniem prywatności uczestniczek.

Historia życia zbiera i opowiada osobistą historię oraz jej punkty zwrotne i ważne tematy (Bertaux, 1981). Termin "historia życia" (nazywany również narracją osobistą, biografią, historią życia...) odnosi się do zbierania i interpretowania osobistych historii w celu zrozumienia "zmieniających się doświadczeń i perspektyw jednostek w ich codziennym życiu, tego, co postrzegają jako ważne, i jak zapewnić interpretacje relacji, które dają o swojej przeszłości, teraźniejszości i przyszłości" (Roberts, 2002: 1). Historia życia to relacja oparta na danych zebranych podczas badań. Jest to transkrypcja relacji ustnej zamówionej przez badacza. Historia ta jest później edytowana, interpretowana i prezentowana. Historie życia mogą skupiać się na konkretnym temacie lub być kompletnym opisem całego życia, tak jak zostało ono zapamiętane. Dla lepszego zrozumienia możliwych historii życia, oto jeden z przykładów:

### Średnie lata - opowieść o przemianach i napięciach<sup>2</sup>

Alice opisuje swoje dziewiąte urodziny jako punkt zwrotny w jej życiu. Jej rodzice rozwiedli się, a matka ponownie wyszła za mąż. W tym roku, po raz pierwszy w życiu, ojciec nie zadzwonił z życzeniami urodzinowymi i Alice była załamana. Co więcej, jej katolicki ojczym sprowadził do rodziny dwoje przyrodniego rodzeństwa, z którym Alice musiała teraz podróżować autobusem, aby uczęszczać do katolickiej szkoły. Przejście Alice do nowej szkoły, w której miała rozpocząć naukę w klasie 4, było trudne; wspomina, że była bardzo zła, że musiała zostawić swoich przyjaciół z dzieciństwa i społeczność.

<sup>1</sup> Ta część jest częściowo pobierana z następującej publikacji: Mateus, S., Amaral, P. (2017), "Intellectual Output 1: Framework and Tools". *Project Below 10*, ISCTE-IUL.

<sup>2</sup> Retrieved from: Clandinin, D. J., Steeves, P., Li, Y., Mickelson, J. R., Buck, G., Pearce, M., et al. (2010). *Composing lives: A narrative account into the experiences of youth who left school early*. W: <http://www.research4children.org/data/documents/ComposingLivesANarrativeAccountintotheExperiencesofYouthwhoLeftSchoolEarlyFinalReportpdf.pdf>



Nie chciałam tam być. Uderzyłam nauczyciela. Rzucałam książkami w uczniów. Bardzo się wściekłam i dałam do zrozumienia, że nie chcę być w tej szkole... Po jakimś tygodniu spróbowałam wrócić.

Alice błagała o przeniesienie do innej szkoły, ale biorąc pod uwagę, jak trudno było ją zapisać do szkoły katolickiej jako niekatoliczkę, ojczym nie chciał jej przenieść. Pamięta, że miała problemy z nauką, zaczęła skakać i spędzać czas z dwiema nowymi koleżankami, z którymi znęcała się nad koleżanką z klasy do tego stopnia, że zmusiła rodzinę do przeniesienia się do innego miasta. Część tego napięcia nieco zelżała, gdy jej program został zmodyfikowany przez dyrektora. "Umieścił mnie na matematyce wyrównawczej, to było podczas regularnych zajęć". Zanim Alice osiągnęła szóstą klasę, do szkoły wprowadził się jej brat. W swojej starej szkole stał się znany jako "rozrabiaka", a ona przyjęła na siebie rolę pilnowania go w ostatnim roku szkoły podstawowej. Przejście Alice do gimnazjum również było trudne. Niecały miesiąc po rozpoczęciu nowego roku szkolnego jej nauczycielka matematyki powiedziała jej, że nie poradzi sobie w roli kogoś więcej niż pracownika obsługi Burger Kinga. Alice bezskutecznie skarżyła się dyrektorowi i przestała w ogóle chodzić na zajęcia z matematyki. Coraz mniej interesowała się szkołą i opuszczała większość zajęć. O ile narkotyki i alkohol były obecne w życiu Alice od szkoły podstawowej (wspomina, że zaczęła pić w wieku 8 lat), o tyle w klasie 7 zaangażowała się w sprzedaż papierosów i zażywanie narkotyków. "W zasadzie w klasie 7 wychodziłam na całą noc i wiesz, że przysparzałam ludziom wiele kłopotów". W wieku 13 lat Alice zaczęła handlować narkotykami. Nauczywszy się dawno temu od ojca, jak brać narkotyki, zaczęła je od niego kraść, aby sprzedawać swoim znajomym. Sama określiła się jako "główny dostawca" narkotyków dla swoich przyjaciół. Chociaż Alice miała problemy na zajęciach wyrównawczych z matematyki w szkole, potrafiła dokonać niezbędnych obliczeń, aby zamknąć transakcje sprzedaży narkotyków. Przez cały okres nauki w szkole, jak wspomina Alice, pojawiające się konflikty były rozwiązywane przez bójkę na pięści. Kiedy zapytałam, dlaczego tak się dzieje, odpowiedziała, że przemoc była stale obecna w jej życiu, a fizyczne starcia były faktem w szkołach, do których uczęszczała. "Myślę, że tak jest w większości szkół... jeśli masz problem, nie przynosisz go do dyrektora; wychodzisz i radzisz sobie z nim sam, ponieważ jeśli zawsze ktoś cię w to wciąga, później nie wiesz, jak radzić sobie w takich sytuacjach. Myślę, że tak właśnie postępują młodszy ludzie, nie chcesz być starszy i wtedy zaczynasz się bić, bo wtedy są większe konsekwencje. Kiedy jesteś młodszy, myślę, że to jest po prostu sposób postępowania między mną a ludźmi, których znałam. Trzeba udowodnić swoją siłę, żeby przejść przez to bez problemów. W szkole średniej, według Alice, "nie dogadywała się z nikim... i kłóciła się z każdym przez cały czas". W swojej społeczności również stała się siłą, z którą trzeba było się zmierzyć. Alice uważa, że to pozycjonowanie działało na jej korzyść, ponieważ powiedziała, że "każdy zarzut, jaki mi postawiono, został wycofany - wiele dziewczyn, które mnie oskarżają, boi się mnie". Chociaż trzykrotnie oskarżono ją o napaść, nigdy nie otrzymała surowszej kary niż środki alternatywne. Przemoc, jak się wydaje, kształtowała i nadal kształtuje jej relacje z innymi.

Nawet jeśli materiał może być również zebrany w formie wideo (jeśli partner uzna to za odpowiednie dla uchwycenia pomysłów dziewcząt), zalecamy, aby wideo było drugim krokiem po zakończeniu zbierania danych. Historie wideo nie muszą być konieczne odgrywane przez dziewczęta. Może to być montaż z nieruchomych lub ruchomych obrazów, aby uniknąć ujawnienia dziewcząt lub innych osób z ich prawdziwych historii, które mogą być pośrednio zidentyfikowane.

Opowieści wideo będą zamieszczane na Platformie.

## 7.9 Quiz internetowy

Quiz internetowy zostanie zdefiniowany po pierwszej fazie badań, włączając wyniki pierwszych procesów partycypacyjnych. Jest to przydatne narzędzie do dalszej analizy potrzeb i potencjału dziewcząt oraz do pierwszej oceny wpływu działań, ale także do dyskusji grupowej beneficjentek końcowych i autorefleksji. Quiz internetowy będzie zbierał autorefleksje dziewcząt w dwóch różnych momentach: przed i po wdrożeniu zestawu narzędzi R3.

Cyfrowa struktura quizu online zostanie przygotowana przez GEINNOVA.

## 8. Etyka

Badania z młodzieżą oznaczają zaangażowanie szczególnie wrażliwej grupy, która wymaga szczególnych zabezpieczeń w zakresie etyki badań. Aby zabezpieczyć specyficzne krajowe i instytucjonalne wytyczne etyczne, sugerujemy, aby każdy partner zobowiązał się do zapewnienia dobrobytu, ochrony i bezpieczeństwa uczestników oraz zapewnił, że badanie jest prowadzone zgodnie z następującymi podstawowymi koncepcjami etycznymi.

1. Minimalne ryzyko szkody lub dyskomfortu podczas wywiadów i grup fokusowych.
2. Świadoma zgoda. W tym względzie ważne jest: upewnienie się, że wszyscy uczestnicy rozumieją znaczenie badań; potwierdzenie, że badania mają cele, które nie są szkodliwe lub krzywdzące dla uczestników; znajomość statusu prawnego uczestników i wszelkich szczegółów dotyczących ich szczególnej podatności na zagrożenia ze względu na ich status; we wszystkich przypadkach prowadzenie zapisu zgody na udział w badaniach, w stylu kompleksowym. Upewnić się, że odpowiedzialni dorośli lub prawnie wyznaczeni opiekunowie udzielają zgody na wszelkie zbieranie danych z udziałem osób niepełnoletnich.
3. Poufność i anonimowość, co oznacza, że poszczególni uczestnicy nie powinni być identyfikowalni w dokumentacji badawczej bez ich zgody. Wyraźne potwierdzenie musi być zgodne z przepisami krajowymi i unijnymi, a mianowicie z ogólnym rozporządzeniem o ochronie danych osobowych nr 2016/679. Ponadto konieczne jest potwierdzenie, że wszelkie publikacje danych uczestników (np. w serwisach społecznościowych, na stronach internetowych) będą zawsze w pełni zgodne z unijnymi zasadami ochrony danych.

4. Dziewczynom uczestniczącym w badaniu należy nadać lub poprosić o podanie fikcyjnego imienia, z którym chciałyby być identyfikowane w badaniu. To znaczy, imię, z którym czują się komfortowo. Imię to powinno być zachowane przez cały czas trwania badań.

W związku z tym w poniższej linii przedstawiamy bardziej szczegółowe wskazówki dotyczące samooceny etycznej i świadomej zgody, niektóre z nich skierowane są specjalnie do wrażliwych uczestników.

1. Weź pod uwagę swoją własną stronniczość – nie ma miejsca na uprzedzenia.
2. Upewnij się, że informacje o projekcie zawierają cel napisany jasnym i odpowiednim językiem, określają, że cele nie są szkodliwe lub krzywdzące dla uczestników i podkreślają znaczenie wkładu uczestników w jego realizację.
3. Podczas pracy w terenie używaj odpowiedniego języka i zachowaj neutralność, aby zapewnić każdemu komfort wyrażenia swojej opinii, obawy, potrzeby czy oczekiwania (nie kręć głową, nie unosz brwi, nie mów, że się nie zgadzasz ...).
4. Poproś uczestników o dalsze informacje, używając komentarzy typu: "czy możesz powiedzieć mi więcej na ten temat?", "pomóż mi zrozumieć, co masz na myśli" lub "czy możesz podać przykład". Wzmacnia to znaczenie pomysłu i zachęca uczestników do rozwinięcia swoich myśli.
5. Niech dziewczyny zadają ci pytania.
6. Zastanów się, co skłoni uczestników do zaangażowania się. Poproś je, aby pomogły Ci *zrozumieć* i przyczyniły się do poprawy warunków dziewcząt.
7. Powiedz, że punkty widzenia, opinie i pomysły uczestniczek są cenione i mogą mieć znaczenie, choć dbaj o to, by nie tworzyć u uczestniczek nieuzasadnionych oczekiwań co do tego, jak badania przyczynią się do poprawy sytuacji dziewcząt i jak uczestniczki zostaną docenione lub nagrodzone (pamiętaj, by unikać nadmiernego nakłaniania).
8. Doceniaj wszelkiego rodzaju doświadczenia i trajektorie życiowe, umiejętności i kwalifikacje.
9. Przygotuj plan na wypadek przypadkowych odkryć, np. poprzez poinformowanie odpowiedzialnych organów krajowych, organizacji pozarządowych lub innych agencji posiadających odpowiednią wiedzę, aby pomóc uczestnikom w sytuacjach przypadkowych odkryć (takim przykładem jest łamanie praw człowieka). W tym samym duchu potwierdź, że będziesz zgłaszać władzom wszelkie pojawiające się w trakcie badań informacje, które mogą prowadzić do zagrożeń lub zagrażać bezpieczeństwu i dobru innych osób.

Ważne jest, aby działania badawcze i wywiady koncentrowały się na "tu i teraz", nie proś dziewcząt o opowiedzenie jakichkolwiek okoliczności, które miały wpływ na przykład na umieszczenie ich w placówce opiekuńczej.

Zgoda może być wymagana i uzyskana w oddzielnych etapach. Po pierwsze, cele projektu mogą zostać przedstawione całej grupie, aby młodzi ludzie mogli zadawać ogólne pytania. Zaleca się rozdanie każdej uczestniczce ulotki projektowej do przeczytania we własnym czasie. Ważne jest, aby przypomnieć dziewczętom, że mogą w każdej chwili wycofać się z badania, bez konieczności podawania wyjaśnień.

## Referencje

- Ainsworth, F. & Hansen, P. (2009). Programy rezydencjalne dla dzieci i młodzieży. Ich obecny status i wykorzystanie w Australii. In: M. Courtney & D. Iwaniec (Eds.), *Residential care of children. Comparative perspectives* (pp. 139- 153). New York, NY: Oxford University Press.
- Austriak, K. & Ghati, D. (2010). *Girl-Centered Program Design: A Toolkit to Develop, Strengthen & Expand Adolescent Girls Programs*. Nairobi, Kenia: The Population Council. Dostępne na stronie: [http://www.ungei.org/files/2010PGY\\_AdolGirlToolkitComplete.pdf](http://www.ungei.org/files/2010PGY_AdolGirlToolkitComplete.pdf).
- Bertaux, D. (Ed.). (1981). *Biografia i społeczeństwo: The life history approach in the social sciences*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Bloor, M., Frankland, J., Thomas, M. & Robson, K. (2001). *Grupy fokusowe w badaniach społecznych*. Londyn: Sage
- Bourdieu, P. (2001), *Masculine Domination*, Stanford University Press
- Brown, J. & Isaacs, D. (2005). *The World Café: Shaping our futures through conversations that matter*. Berrett-Koehler Publishers.
- Charmaz, K. (2014). *Konstruowanie teorii ugruntowanej (Constructing Grounded Theory)*. London: Sage
- Connell, R. W. (1987). *Płeć i władza*. Polity Press
- Connell, R. W. (2002). *Gender*. Polity. Blackwell Publishers
- Rada Unii Europejskiej (CEU). (2004). *Wspólny raport na temat integracji społecznej (7101/ 04)*. Bruksela: Rada Unii Europejskiej.
- Crenshaw, K. (1991). Mapping the Margins: Intersectionality, Identity Politics, and Violence against Women of Color. *Stanford Law Review*, 43(6), 1241-1299. <https://doi.org/10.2307/1229039>
- Denzin, N. K. (2017). Krytyczne dociekania jakościowe. *Qualitative Inquiry*. 23(1); 8-16.
- EIGE (2022). Europejski Instytut Równości Płci. [online]. <https://eige.europa.eu/>
- Eurostat (2022). Statistics Explained: Gender pay gap statistics. [online]. [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Main\\_Page](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Main_Page)
- Faulkner, S. (2018). Special issue editorial: Używanie poezji i poetyckich dociekań jako odpowiedzi politycznej dla sprawiedliwości społecznej. *Arts/ Research International: A Transdisciplinary Journal*, 3, 1-6.

- Fouché, C. & Light, G. (2010). Zaproszenie do dialogu "The World Cafe" w badaniach nad pracą socjalną. *Qualitative Social Work*, 10(1), 28-48.
- Grown, C., Gupta, G. R., Kes, A., & Projet Objectifs du millénaire (2005). *Taking action: achieving gender equality and empowering women*. London: Earthscan.
- Gubrium A. & Harper, K. (2007). *Participatory Visual and Digital Methos*. Routledge
- Gubrium A., Harper, K., & Otañez, M. (2015) (Eds). *Participatory Visual and Digital Research in Action - partycypacyjne badania wizualne i cyfrowe w działaniu*. Walnut Creek: California. Left Coast Press, Inc.
- Holliday, R. (2000). We've been framed: visualising methodology. *Przeгляд Socjologiczny*, 48(4), 503-521.
- Holmes, A. G. D. (2020). Researcher Positionality - A Consideration of Its Influence and Place in Qualitative Research - A New Researcher Guide. *Shanlax International Journal of Education*. 8 (4), 1-10.
- Leggo, C. (2005). Serce pedagogiki: O poetyckim poznawaniu i przeżywaniu. *Teachers and Teaching*, 11, 439-455.
- Lockheed, M. (2010). Seria Polityka edukacyjna: Płeć i wykluczenie społeczne. Międzynarodowa Akademia Edukacji. UNESCO. [online] [http://iaaed.org/downloads/WEB\\_12\\_gender%20and%20social%20exclusion\\_final.pdf](http://iaaed.org/downloads/WEB_12_gender%20and%20social%20exclusion_final.pdf)
- Malgesini, G. , Sforza, L.C., & Babović, M. (2019). Gender-based Violence and Poverty in Europe, *EAPN Gender and Poverty WG - Briefing # 2*. [online]. <https://www.eapn.eu/wp-content/uploads/2019/07/EAPN-Gender-violence-and-poverty-Final-web-3696.pdf>
- Mason, J. (2006). Mieszanie metod w sposób jakościowy. *Badania Jakościowe*, 6(1), 9-25.
- Morgan, D. L. (1996). Grupa fokusowa. *Annual Review Sociology*, 22, 129-152.
- Morgan, D.L. (1998). *The Focus Group Guidebook*. Thousand Oaks: Sage.
- Morgan, M., Gibbs, S., Maxwell, K. , & Britten, N. (2002). Hearing children's voices: methodological issues in conducting focus groups with children aged 7-11 years old, *Badania Jakościowe*, 2 (1), 5 -20.
- Pink, S. (2001). *Doing Visual Ethnography*. London: Sage Publications.
- Prendergast, M. (2015). Poetyckie dociekania, 2007-2012: Poddanie się i złapanie znalezionego wiersza. *Qualitative Inquiry*, 21, 678-685
- Risman B.J. in Risman B. J., Froyum, C.M., Scarborough, & W.J. Editors (2018) Gender as a social structure. *Podręcznik socjologii płci*. Second Edition. Springer
- Roberts, B. (2002). *Badania biograficzne*. Open University Press, Buckingham i Filadelfia.
- Smith, R., Monaghan, M., & Broad, B. (2002). Angażowanie młodych ludzi jako współbadaczy: Facing up to the methodological issues. *Qualitative Social Work*, 1(2), 191-207.
- Strauss, A. & Corbin, J. (1994). Grounded Theory Methodology. In NK Denzin & YS Lincoln (Eds.) *Handbook of Qualitative Research* (pp. 217-285). Thousand Oaks, Sage Publications.
- West, C. & Zimmerman, D.H. (1987). Doing Gender. *Gender and Society*, Vol. 1, No. 2. (Jun., 1987), pp. 125-151.
- Wharton, A.S. (2005). *The sociology of Gender: An Introduction to Theory and Research*. Blackwell Publishing.

## ZAŁĄCZNIKI

### Załącznik 1 - Krytyczne badanie poezji

#### Kierunek

- Zaczynij od wręczenia każdemu uczestnikowi kopii wiersza, wydrukowanego bardzo dużymi literami. Dodatkowo możesz dostarczyć słowa wiersza już indywidualnie pocięte.
- Przedstaw dziewczynom aktywność i autora.
- Poproś dziewczynki, aby wybrały słowa z tego tekstu i stworzyły nowy wiersz. Mogą wydrapać, zamalować lub przekreślić markerem słowa, których nie chcą w swoim wierszu. Następnie przepisują wszystkie pozostałe słowa do wiersza, dodając nowe słowa, jeśli jest taka potrzeba. Poproś dziewczynki, aby zaplanowały, co chcą zamalować, lekko podkreślając ołówkiem, zanim zaczną zakreślać słowa.
- Celem jest przekształcenie cudzego wiersza w swój własny wiersz. Nowy wiersz może składać się z grupy zdań, grupy słów lub tylko jednego słowa.
- Na koniec nie zapomnijcie sfotografować każdego nowego wiersza i zarejestrować fikcyjne imię dziewczyny, która go napisała. Nowe wiersze zostaną przetłumaczone na język angielski i zrelacjonowane w szablonie 2.
- Instrukcja dla dziewczyn może być czymś w rodzaju:

**Proszę wybrać i skomponować, za pomocą słów zaproponowanych przez poetę, opis osobistego odczucia dotyczącego płci**

**Jak się czuję / Jak widzę moją płć/ Jak chciałbym, żeby płć była...**


**Jak inni narzucają.... moją płć**



Maria Teresa Horta to portugalska pisarka, dziennikarka i poetka, urodzona w Lizbonie w 1937 roku, znana z fascynującego i prowokacyjnego pisania, w czasach, gdy wolność słowa była mocno cenzurowana. W 1972 roku, wraz z Marią Velho da Costa i Marią Isabel Barreno, opublikowała kontrowersyjną książkę "New Portuguese Letters". Książka ta, która przedstawiała gorszą kondycję kobiet w Portugalii, podważyła autorytet moralny reżimu dyktatorskiego w latach 70. i została uznana za "pornograficzną i obrażającą moralność publiczną". W 1972 roku kontrowersyjna książka została zakazana. Maria Teresa Horta, wraz z dwiema współautorkami, była więziona i torturowana przez PIDE (Polícia Internacional de Defesa do Estado), osławioną tajną policję reżimu Salazara, w celu ustalenia, kto był odpowiedzialny za napisanie najbardziej dosadnych fragmentów. Wszystkie trzy autorki odmówiły rozmowy i stanęły przed sądem za obsceniczność i "nadużywanie wolności prasy". Proces Trzech Marii, jak stały się znane, trafił na światowe nagłówki i zainspirował protesty przed ambasadami Portugalii w Europie, Stanach

Zjednoczonych i Brazylii. Maria Teresa Horta otrzymała wiele hołdów i nagród i jest prawdziwą inspiracją!

## Wiersz do wykorzystania podczas zajęć

Wiersz w języku oryginału	Wiersz w języku polskim	Przykład nowego wiersza
<p>Desassossego a paixão            espaço aberto nos meus braços            Insubordino o amor            desobedeço e desfaço            Desacerto o meu limite            incendeio o tempo todo            Vou traçando o feminino            tomo rasgo e desatino            Contrario o meu destino            digo oposto do que ouço            Evito o que me ensinaram            invento troco disponho            Recuso ser meu avesso            matando aquilo que sonho            Salto ao eixo da quimera            Saio voando no gosto            Sou bruxa Sou            feiticeira            Sou poetisa e desato            Escrevo            e cuspo na fogueira</p>	<p>Rozbudzam wszystkie namiętności            otwarta przestrzeń w moich            ramionach            nieposłuszna miłość            nie słucham i nie wiążę            Błędnie wyznaczam swoje granice            Cały czas rozpalam ogniska            Pokazuję kobiecość            Ja biorę Ja niszczę Ja przekraczam            granice            Sprzeczam się ze swoim losem            Mówię to, czego nie słyszę            Unikam tego, czego mnie uczono            Wymyślam, zmieniam, pozbywam się            Odrzucam moje wnętrze            zabijając wszystko, o czym mogę            marzyć            Przeskakuję nad tym, co niemożliwe            Latam gdziekolwiek zechcę            Jestem czarownicą.            Jestem czarodziejką.            Jestem rozpadającą się poetką            Piszę            i pluję na płomienie</p>	<p><b>Przykład nowego wiersza</b></p> 



Rozbudzam wszystkie namiętności  
otwarta przestrzeń w moich ramionach  
nieposłuszna miłość  
nie słucham i nie wiążę  
Błędnie wyznaczam swoje granice  
Cały czas rozpalam ogniska  
Pokazuję kobiecość  
Ja biorę Ja niszczę Ja przekraczam granice  
Sprzecam się ze swoim losem  
Mówię to, czego nie słyszę  
Unikam tego, czego mnie uczono  
Wymyślam, zmieniam, pozbywam się  
Odrzucam moje wnętrze  
zabijając wszystko, o czym mogę marzyć  
Przeskakuję nad tym, co niemożliwe  
Latam gdziekolwiek zechcę  
Jestem czarownicą  
Jestem czarodziejką  
Jestem rozpadającą się poetką  
Piszę  
i pluję na płomienie



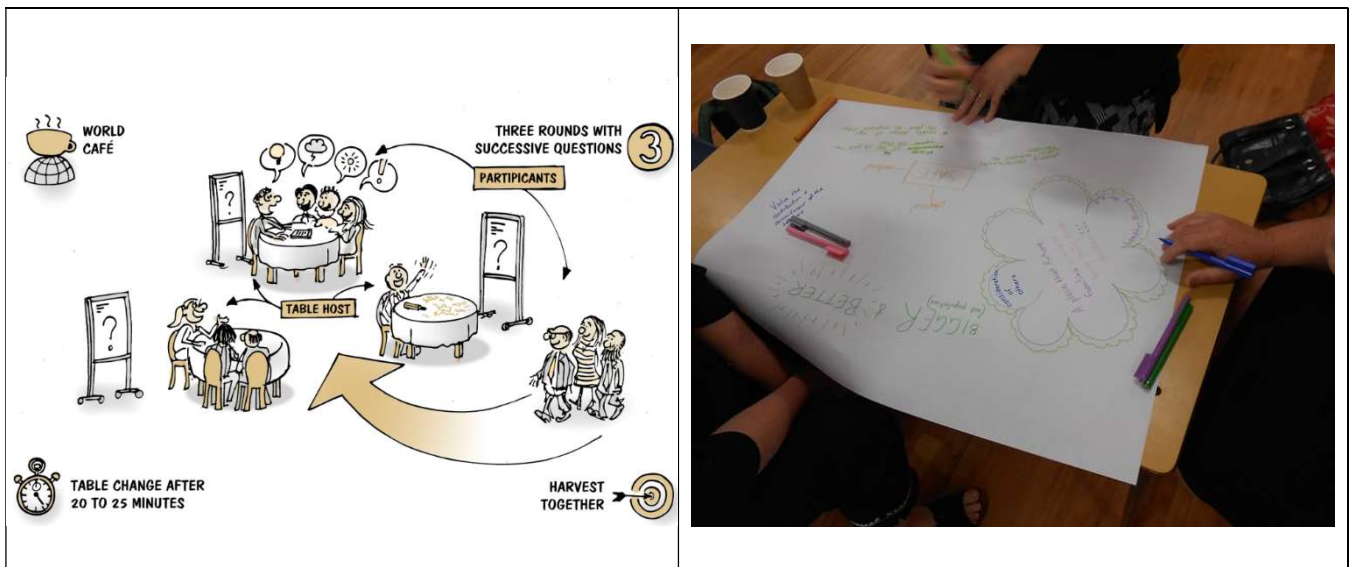


## Załącznik 2 - World Café

### Metoda

#### Przed sesją ustaw pomieszczenie:

- Ustaw cztery stoły i umieść na środku arkusz papieru do flipchartu. Przy każdym stole powinny znajdować się 4 krzesła.
- Ponumeruj każdą tabelę 1, 2, 3, 4.
- Dostarcz kolorowe pisaki i kartkę papieru na każdy stolik (na środku kartki należy napisać "Napisz na mnie").
- Napisz na każdej kartce jedno pytanie: przy każdej stacji kawiarnianego stolika będzie omawiane jedno pytanie.



Obraz pobrany z: <https://www.knaus-consulting.ch/en/services/large-group-facilitation/world-cafe/>

Obraz pobrany z: <https://sustainingcommunity.wordpress.com/2013/09/21/school-world-cafe/>

### Rozpoczęcie sesji

- Przedstaw aktywność.
- Rozdaj wśród uczestników post-it z numerem 1, 2 i 3, aby oddzielić wcześniej istniejące zespoły i stworzyć 4 grupy.
- Podziel uczestników na 4 stoliki/punkty w sali.
- Odbędą się 4 rundy po 10 minut dyskusji na każde pytanie.
- Po 10 minutach poproś jednego uczestnika z każdej grupy o podniesienie ręki. Ten uczestnik zostaje, reszta przechodzi do innych stolików tworząc nowe grupy. Uczestnicy, którzy zostają, przypominają nowym osobom to, co zostało omówione i zapisane wcześniej.
- Zapisane na papierze punkty dyskusji/idee będą budowane w kolejnych grupach.

## Zasady

- Wszystkie pomysły i uwagi są mile widziane.
- Nie należy dążyć do podejmowania decyzji ani osiągnięcia konsensusu.
- Uczynić swój głos widocznym dla kolejnych "gości", którzy przyjdą do stołu, zostaw ślady myśli (głos wizualny - słuchanie wizualne).
- Papier służy do utrwalania słów i obrazów.
- Wszystko, co powstrzymuje innych od uczestnictwa, jest niedopuszczalne.

## Pytania w tabelach

1. Jaka jest dziewczyna? Co jest dobre w byciu dziewczynką, a co trudne w byciu dziewczynką? [podziel arkusz papieru na 3].
2. Moją supermocą jako dziewczyny jest...
3. Gdybym mogła wybrać, moją supermocą jako dziewczyny byłoby...
4. Gdybym był chłopcem, to... nigdy bym nie... [podziel kartkę papieru na 2].

Przykład:

Gdybym była chłopcem...	
Ja bym...	Nigdy bym...

## Po 4 rotacjach, podsumowanie z całą grupą.

- Jak wyglądał ten proces?
- Czy było coś szczególnie wymagającego, angażującego lub zaskakującego w tym procesie?
- Co odkryłeś, co było niespodziewane?

**Dziękuję uczestnikom za wkład pracy.**

### Kierunek

#### Przed sesją

- Podjęcie decyzji o składzie i wielkości - kto powinien być zaproszony
  - Nie mieszaj dziewczynek w bardzo różnym wieku
- Przygotuj swoje pytania, przygotuj papier przewodni i sprawdź swoje cele
- Pamiętaj, że **grupa fokusowa musi być nagrywana audio**
- Zorganizuj wygodny pokój w dogodnej lokalizacji
- Sala powinna mieć drzwi zapewniające prywatność oraz stół i krzesła pozwalające na posadzenie kręgu do 12 osób (10 uczestników oraz moderator i asystent moderatora)
- Zorganizuj co najmniej wodę, w miarę możliwości także lekką przekąskę
- Prosimy o zapewnienie 2 osób do prowadzenia grupy fokusowej: moderatora i osoby sporządzającej notatki.

#### Prowadzenie grupy fokusowej

##### *Moderator/facylitator*

Sukces zależy od umiejętności moderatora - cienka granica między zbytnim prowadzeniem a brakiem zaangażowania uczestników. Cele moderatora to:

- Wygenerować maksymalną liczbę różnych pomysłów i opinii od jak największej liczby różnych osób w wyznaczonym czasie
- Zachować spokój i nadać ton, wprowadzić i poprowadzić dyskusję
- Utrzymać dyskusję w temacie badań
- Aktywnie i uważnie słuchać: nie brać udziału, nie dzielić się poglądami, nie angażować się w dyskusję
- Nie komentować i nie wyrażać opinii, prowadzący jest nieosądzający i pełen szacunku
- Promować udział wszystkich: staraj się zaangażować "cichych" uczestników.

##### *Asystent/sporzządzający notatki*

Asystent nie włącza się do rozmowy - unika potakiwania i reakcji, ma zestaw konkretnych zadań:

- Przetestowanie i umieszczenie sprzętu do nagrywania dźwięku oraz świadomość prawidłowego nagrywania podczas sesji grupy fokusowej
- Zebranie informacji demograficznych od uczestników (imiona)
- Siedzieć w pomieszczeniu podczas całej dyskusji, gdzie może widzieć i słyszeć uczestników (uwaga: nie siadać obok moderatora)

- Szkicowanie rozmieszczenia miejsc siedzących dla uczestników
- Obserwacja, notowanie komunikatów niewerbalnych, mowa ciała, zakłopotanie, mimika, gesty, oznaki porozumienia, niezgody, frustracji, zaniepokojenia itp., pytania uzupełniające.
- Pełnić funkcję sędziego czasu.

### Kiedy grupa spotyka się

Czynności moderatora:

- Podziękuj uczestnikom za ich udział.
- Zapoznaj ich z celem i zadaniami grupy. Zapewnij, że nie ma dobrych lub złych odpowiedzi
- Wyjaśnij, jak będzie przebiegać spotkanie i jak członkowie mogą wnieść swój wkład.
- Nadaj ton poprzez zadanie pytania otwierającego (np. *"opowiedz nam trochę o sobie"*)
- Upewnij się, że wszystkie opinie zostały wysłuchane.
- Poproś ludzi, aby mówili głośno (poziom głosu jest naprawdę ważny); poproś ludzi (jeśli to możliwe), aby nie mówili jednocześnie.
- Możesz rozważyć spisanie pytań na kartkach i stworzenie słoika z pytaniami (lub kilku słoików, po jednym na każdy wymiar), a następnie pozwolić każdemu uczestnikowi wybrać słoik i wyciągnąć pytanie ze słoika jako sposób na promowanie uczestnictwa.

### Zamknięcie spotkania

- Kiedy wszystkie pytania zostały zadane, zapytaj, czy ktoś ma jeszcze jakieś uwagi.
- Poproś członków grupy, aby powiedzieli "jedną rzecz, którą usłyszeliście tutaj, a która była naprawdę ważna".
- Podziękuj grupie za przybycie i przypomnij, jak będą wykorzystywane informacje.
- Sporządź transkrypcję lub pisemne podsumowanie spotkania.
- Zwróć uwagę na charakterystykę próby, liczbę uczestników, którzy zgodzili się lub nie zgodzili, częstotliwość występowania tematów w dyskusji grupowej.

Poniżej przedstawiono pytania, które należy zadać w grupie fokusowej.

## Pytania

### Wartości kulturowe, normy płci i system płci

- Czy dziewczynki i chłopcy/mężczyźni i kobiety mają różne role, możliwości i przywileje w społeczeństwie?
- Czy istnieje dyskryminacja wobec kobiet? I wobec dziewcząt?

### Media i technologia

- Czy korzystasz z mediów społecznościowych? W jaki sposób?
- Kim są osoby, które śledzisz w mediach społecznościowych? Dlaczego za nimi podążasz?
- Jakie są Twoim zdaniem najbardziej pozytywne aspekty korzystania z mediów społecznościowych?
- Jakie są Twoim zdaniem najbardziej negatywne aspekty korzystania z mediów społecznościowych?
- Czy media społecznościowe wpływają na Twoje myśli/idee dotyczące Twojego wyglądu i ciała? W jaki sposób?
- Czy kiedykolwiek byłeś zastraszany lub grożono Ci w mediach społecznościowych?
- Jak myślisz, jaki jest najskuteczniejszy sposób ochrony przed mobbingiem w mediach społecznościowych?

### Sieci, rodzina i rówieśnicy

- Co najbardziej podoba Ci się w Twojej rodzinie? Czy coś byś zmienił? Co?
- W Twojej rodzinie, czego oczekuje się od dziewczynki?
- Co tak naprawdę najbardziej podoba Ci się w instytucji/ organizacji/ ośrodku/ szkole? Czy coś byś zmienił? Czy możesz opowiedzieć o jakichś smutnych lub szczęśliwych chwilach, które dobrze pamiętasz?
- Co tak naprawdę najbardziej lubisz w swoich przyjaciółach? Co lubisz robić razem ze swoimi przyjaciółmi?

### Dyskryminacja społeczna i stygmatyzacja

- Czy znasz kogoś, kto był prześladowany lub padł ofiarą dyskryminacji?
- Czy interweniowałaś/eś lub podjęłaś/eś działania, jeśli jakaś dziewczyna była prześladowana/drażniona?
- Jak myślisz, jaki jest najskuteczniejszy sposób ochrony przed prześladowaniem?
- Powiedz nam o tym, co może uchronić kogoś przed prześladowaniem i dyskryminacją.

### Zalecenia

- Twoim zdaniem, co może pomóc w upodmiotowieniu dziewcząt i zlikwidowaniu barier dla równych szans?
- Czy jest coś jeszcze, co chciałabyś powiedzieć?

## Załącznik nr 4 - Dzienniki fotograficzne

### Kierunek

W pierwszej kolejności badacz może udostępnić osobisty dziennik fotograficzny.

Dzienniki mają być ukończone w czerwcu 2023 roku i obejmują 6 tematów (pół godziny na temat), które można opracować w 2 sesjach po 1h30m.

Poniższe czynności powinny być wykonywane indywidualnie. Mogą one przyjąć kilka form:

- przy użyciu komputera (z dostępem do internetu), w formacie word;
- za pomocą komputera (z dostępem do internetu), poprzez wpis na blogu lub na zamkniętej stronie w mediach społecznościowych;
- za pomocą telefonu komórkowego, poprzez WhatsApp lub podobne aplikacje;
- na białych kartkach papieru, dostarczając markery, zestaw czasopism do zdjęć źródłowych, nożyczki i klej

Poproś dziewczynki, aby same narysowały lub wybrały obrazek.

### 1. "Jestem"

Proszę narysować swój obrazek (lub wkleić zdjęcie, prawdziwe lub fikcyjne) na środku strony. Wokół zdjęcia napisz role, które Cię określają (np. dziewczyna, córka, siostra, uczennica, studentka, siatkarka, przyjaciółka itp.) W szerszym kole wokół zdjęcia i ról napisz cechy i rzeczy, w których jesteś dobra, aby opisać siebie.

### 2. "Sposób patrzenia"

Proszę wybrać z internetu zdjęcie, które ilustruje dziewczynę o idealnym ciele, według mediów społecznościowych. Następnie proszę odpowiedzieć na poniższe pytania:

- Niektórzy twierdzą, że większość dziewczyn jest niezadowolona z tego, jak wygląda. Co o tym sądzisz? Jak się czujesz z własnym wyglądem?
- Czy jest coś w Twoim wyglądzie, co byś zmieniła?
- Jakie typy zachowań mogą być bardziej pozytywne wobec ciała?
- Jakie działania mogą sprawić, że ktoś poczuje się dobrze w swoim ciele?

### 3. "Być dziewczyną"

Proszę wybrać z internetu zdjęcie osoby, którą podziwiasz lub chciałbyś być. Jaka jest ta osoba?

Po tym czasie odpowiedz na następujące pytania:

- a) Kto jest ważną dziewczyną lub kobietą w Twoim życiu? Jaka ona jest?
- b) Kto jest ważnym chłopcem lub mężczyzną w Twoim życiu? Jaki on jest?

#### **4. "To, co czujemy"**

Proszę wybrać z internetu obrazek, który ilustruje rzeczy, które sprawiają, że dziewczynki czują się dobrze. Czy możesz opisać te rzeczy?

Proszę wybrać z internetu obrazek, który ilustruje rzeczy, które sprawiają, że dziewczyny czują się źle. Czy możesz opisać te rzeczy?

#### **5. "Przyszłość"**

Proszę wybrać z internetu zdjęcie, które ilustruje, jak widzisz siebie w przyszłości. Na co liczysz, a czego się obawiasz?

## Załącznik 5 - Grupa fokusowa 2 z dziewczętami

### Kierunek

Proszę postępować zgodnie z ogólnymi wskazówkami podanymi w Focus Group 1 z dziewczynami (str. 34).

### Pytania

#### Wartości kulturowe, normy płci i system płci

- Czy dziewczynki i chłopcy/mężczyźni i kobiety mają różne role, możliwości i przywileje w społeczeństwie?
- Czy istnieje dyskryminacja wobec kobiet? I wobec dziewcząt?
- Co oznacza równość płci?

#### Media i technologia

- Czy media społecznościowe wpływają na Twoje myśli/idee dotyczące Twojego wyglądu i ciała? W jaki sposób?
- Czy kiedykolwiek byłeś zastraszany lub grożono Ci w mediach społecznościowych?
- Jak myślisz, jaki jest najskuteczniejszy sposób ochrony przed mobbingiem w mediach społecznościowych?

#### Sieci, rodzina i rówieśnicy

- Jak wyglądałaby idealna dla dziewcząt instytucja/ organizacja/ ośrodek/ szkoła?

#### Dyskryminacja społeczna i stygmatyzacja

- Czy znasz kogoś, kto był molestowany lub padł ofiarą dyskryminacji?
- Czy interweniowałeś/eś lub podjąłeś/eś działania, jeśli jakaś dziewczyna była molestowana/drażniona?
- Jak myślisz, jaki jest najskuteczniejszy sposób ochrony przed molestowaniem?
- Powiedz nam o tym, co może uchronić kogoś przed molestowaniem i dyskryminacją.

#### Zalecenia

- Co najbardziej podobało Ci się w uczestnictwie w tym projekcie?
- Twoim zdaniem, co może pomóc w upodmiotowieniu dziewcząt i zlikwidowaniu barier dla równych szans?
- Czy jest coś jeszcze, co chciałabyś powiedzieć?



## Załącznik 6 - Narzędzie do mapowania

To narzędzie pomoże zrozumieć społeczność, w której żyją dziewczęta, w tym gdzie są miejsca bezpieczne i niebezpieczne, co decyduje o bezpieczeństwie i jak te miejsca wypadają względem siebie. Jest to przykład narzędzia partycypacyjnego i aktywności, która pozwala na uzyskanie zrozumienia geografii społeczności w zakresie bezpieczeństwa dziewcząt, jak ich rozumowanie, co czyni miejsca bezpiecznymi lub niebezpiecznymi. Poniższe ćwiczenie zostało zaadaptowane z Austrian i Ghati (2010).

### Kierunki działań

Krok 1. Podziel dziewczyny na grupy po 4-5 osób. Daj każdej grupie arkusz papieru do flipchartu i marker. Daj im 15 minut na narysowanie mapy swojej społeczności. Powiedz, żeby zaczęły rysować kontury, a potem uzupełniły je o wszystkie najważniejsze punkty orientacyjne (szkoły, kościoły, meczety, targowiska, przychodnie, przystanki autobusowe, tory kolejowe, drogi itp.)

Krok 2. Rozdaj grupie naklejki z kółkami w czterech różnych kolorach i poproś o oznaczenie miejsc: 1-bezpieczne i wygodne dla dziewcząt 2-niebezpieczne i niewygodne dla dziewcząt 3-bezpieczne i wygodne dla chłopców 4- niebezpieczne i niewygodne dla chłopców. Powiedz im, że mają przykleić kółka w miejscach zgodnych z etykietami.

Krok 3. Rozpoczęcie dyskusji, zadaj następujące pytania:

- Co sprawia, że "xx" jest bezpieczne i komfortowe?
- Co sprawia, że "xx" nie jest bezpieczne i niekomfortowe?
- Co uczyniłoby "xx" bezpieczniejszym i wygodniejszym?
- Czy są pewne pory dnia lub tygodnia, kiedy dane miejsce jest bezpieczne i wygodne, a inne pory, kiedy to samo miejsce staje się niebezpieczne i niekomfortowe? Kiedy? Dlaczego?

Jeśli grupy miały różne rankingi bezpieczeństwa dla tych samych miejsc, poproś je o obronę swoich stanowisk.

## Załącznik 7 - Grupa fokusowa z edukatorami

### Kierunek

Proszę postępować zgodnie z ogólnymi wskazówkami podanymi w Focus Group 1 z dziewczynami (str. 34).

### Pytania

Główne obszary dyskryminacji i niekorzystnej sytuacji dziewcząt ze względu na płeć

- Czy dziewczynki i chłopcy/mężczyźni i kobiety mają różne role, możliwości i przywileje w społeczeństwie?
- Czy istnieje dyskryminacja wobec kobiet? I wobec dziewcząt?
- Co oznacza równość płci?

Potrzeby i aspiracje dziewcząt

- Jakie są największe potrzeby dziewcząt?
- Jakie są największe słabości dziewcząt?
- Jakie są ich największe zasoby?

Działania niezbędne do wzmocnienia pozycji dziewcząt i usunięcia barier dla ich równych szans

- Jak myślisz, jaki jest najskuteczniejszy sposób na ochronę i wzmocnienie pozycji dziewcząt?
- Jaka byłaby idealna instytucja/ organizacja/ ośrodek/ szkoła dla dziewcząt?
- Jak wyglądałaby idealna interwencja/działanie dla dziewcząt? Czy możesz podać konkretne przykłady tego, co uważasz za dobre praktyki w tej dziedzinie?

Ocena projektu

- W jaki sposób projekt chronił i wzmacniał dziewczęta? Jakie działania były bardziej i mniej skuteczne?
- Jak projekt może iść do przodu i się doskonalić? Jakim zmianom mógłby zostać poddany?
- Co najbardziej podobało Ci się w uczestnictwie w tym projekcie?
- Czy jest coś jeszcze, co chciałaby pani powiedzieć?

Zalecenia

- Twoim zdaniem, co może pomóc w upodmiotowieniu dziewcząt i usunięciu barier w ich równych szansach?

## Załącznik 8 - Formularz 1 - Charakterystyka

### Charakterystyka uczestnika

[Proszę wypełnić poniższą tabelę dla każdej dziewczynki uczestniczącej w działaniach badawczych. Skopiuj/wklej osobną tabelę dla każdej uczestniczki]

Nazwa fikcyjna		
Wiek	Proszę wpisać wiek uczestnika	
Profil społeczny	<p>Proszę opisać, czy uczestniczka:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- pochodzi z rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji społeczno-ekonomicznej i/lub jest narażona na przemoc, przestępstwa, nadużycia lub zaniedbania w kontekście rodzinnym;</li> <li>- ma pochodzenie migracyjne;</li> <li>- jest w systemie opieki na podstawie nakazu opieki nad dzieckiem;</li> <li>- jest w systemie opieki z powodu konfliktu z prawem;</li> <li>- ma niepełnosprawność;</li> <li>- doświadcza problemów zdrowotnych i psychicznych (niska samoocena, samookaleczenia, traumy, inne zaburzenia, przemoc, dołowanie, brak motywacji, brak oczekiwań na przyszłość);</li> <li>- doświadczyła wczesnej ciąży;</li> <li>- był/jest ofiarą przemocy i/lub molestowania seksualnego;</li> <li>- mieszka w ośrodku dla azylantów;</li> <li>- jest osobą porzucającą szkołę lub zagrożoną porzuceniem szkoły;</li> <li>- jest/był ofiarą dyskryminacji w szkole, rodzinie lub społeczności lokalnej ze względu na tożsamość, przekonania, niepełnosprawność, wygląd fizyczny, rasę i pochodzenie etniczne, płeć i tożsamość płciową, język, religię, orientację seksualną lub inne;</li> <li>- jest/był ofiarą mobbingu.</li> </ul>	
Rodzinne warunki życia	Proszę opisać, z kim mieszka uczestniczka, podając stopień pokrewieństwa i płeć osób zamieszkujących	
Profil rodziny	<p>Proszę opisać profil rodziny:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Poziom wykształcenia matki/ojca, lub innych opiekunów, rodzeństwa (jeśli dotyczy)</li> </ul>	

	– Zawód wykonywany przez matkę/ojca, opiekunów, rodzeństwo (jeśli dotyczy)	
Status mieszkalny	Proszę opisać: 1) Mieszkanie z rodziną 2) Mieszkanie z rodziną i uczęszczanie do ośrodka dziennego 3) Mieszkanie z rodziną i uczęszczanie do ośrodka dziennego (obowiązkowo) 4) Mieszkający w ośrodkach mieszkalnych z powodu nakazu opieki społecznej 5) Zamieszkiwanie w obiektach mieszkalnych z powodu konfliktu z prawem 6) Inne: proszę określić	
Jeśli w placówkach mieszkalnych	Proszę opisać: – Na jak długo – Samodzielnie lub z rodzeństwem – Pobyt wyłącznie dla dziewcząt lub ludności mieszanej	
Status szkolny	Proszę opisać: – Obecnie uczęszcza do szkoły/nie uczęszcza do szkoły – Nauka w szkole w instytucji lub poza nią	
Poziom wykształcenia	Proszę opisać: – Aktualna klasa/poziom – Liczba lat, w których nie ukończyła klasy lub była poza szkołą – Najwyższy osiągnięty poziom edukacji	
Status rodzicielstwa	Ma dzieci/bez dzieci W przypadku posiadania dzieci, proszę opisać ile i w jakim wieku	
Status tła	Proszę opisać: – Kraj urodzenia – Kraj urodzenia rodziców – Rok przybycia do kraju w przypadku urodzenia za granicą	
Status pracy	Obecnie zaangażowany/niezaangażowany w żadną formę działalności generującej dochód W przypadku działalności, proszę opisać	
Inne istotne informacje	Inne istotne informacje	

### Charakterystyka organizacji

Nazwa		
Rok założenia instytucji		
Rozmiar	Liczba na jednostkę mieszkalną	
Kontekst	Miejskie lub wiejskie	
Ludność	Rodzaj obsługiwanej młodzieży (Opieka społeczna, w konflikcie z prawem, niepełnosprawni itp.) Zakres wiekowy	
Personel	Całkowita liczba pracowników; liczba pracowników płci żeńskiej; liczba pracowników płci męskiej	
Program rezydencjalny (1)	Opieka stacjonarna (tylko opieka i zakwaterowanie - bez wewnętrznych usług edukacyjnych lub leczenia zdrowia psychicznego) Edukacja w miejscu zamieszkania (Opieka, zakwaterowanie i edukacja w miejscu zamieszkania Leczenie w ośrodkach zamkniętych (opieka, zakwaterowanie i usługi w zakresie leczenia wewnętrznego) Inne	
Jeśli w placówkach mieszkalnych	Na mocy nakazu opieki nad dzieckiem Okres, w którym dzieci/młodzież mogą przebywać w instytucji Samodzielnie lub z rodzeństwem Tylko dziewczyny lub mieszane	
Inne istotne informacje o organizacji		
Proszę opisać krajowy system opieki nad młodzieżą		

(1) Zaadaptowane z Ainsworth i Hansen (2009)

## Załącznik nr 9 - Wzór 2 sprawozdania

Kraj	
Partner	
Osoby odpowiedzialne za sprawozdanie	

## World Cafe

Notatki z World Cafe		
Data:	Czas trwania czynności (czas):	Miejsce:
Uwagi metodologiczne W jaki sposób realizowana była world cafe?		
Liczba uczestników world cafe:	Czas trwania sesji:	
Fikcyjne imiona dziewczyn biorących udział w projekcie		

**Proszę podzielić się jakimiś zdjęciami wyników World Cafe.**

**Tam, gdzie to możliwe, zilustruj wyniki bezpośrednimi cytatami, zapisując "w cudzysłowie" z następującym po nich fikcyjnym imieniem, wiekiem i krajem. Przykład: "Moją najlepszą cechą jest moja odporność" (Sandra, 48 lat, Portugalia).**

### Kto to jest dziewczyna

Zapisy	Cytaty

### Co jest dobrego w byciu dziewczyną

Zapisy	Cytaty

**Co jest trudnego w byciu dziewczyną?**

Zapisy	Cytaty

**Moją supermocą jako dziewczyny jest...**

Zapisy	Cytaty

**Gdybym mogła wybrać, moją supermocą jako dziewczyny byłoby...**

Zapisy	Cytaty

**Gdybym był chłopcem, to...**

Zapisy	Cytaty

**Gdybym była chłopcem, nigdy nie...**

Zapisy	Cytaty

**Prosimy o dodanie wszelkich uwag dotyczących działalności world café**

--

## Grupa fokusowa 1 z dziewczętami

Notatki z grupy fokusowej		
Data:	Czas trwania czynności (czas):	Miejsce:
Uwagi metodologiczne <i>[Jakieś przerwy? Powody przerw. Jak wyglądał harmonogram? Nastawienie? Jakość interakcji?]</i>		
Liczba uczestników:	Czas trwania grupy fokusowej:	
Fikcyjne imiona dziewczyn biorących udział w projekcie		

Wymiar	Pytania/tematy	Podsumowanie zebranych informacji	Znaczące cytaty z dziewczyn
Wartości kulturowe, normy płci i system płci	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Czy dziewczynki i chłopcy/mężczyźni i kobiety mają różne role, możliwości i przywileje w społeczeństwie?</li> <li>• Czy istnieje dyskryminacja wobec kobiet? I wobec dziewcząt?</li> </ul>		
Media i technologia	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Czy korzystasz z mediów społecznościowych? W jaki sposób?</li> <li>• Kim są osoby, które śledzisz w mediach społecznościowych? Dlaczego za nimi podążasz?</li> <li>• Jakie są Twoim zdaniem najbardziej pozytywne aspekty korzystania z mediów społecznościowych?</li> <li>• Jakie są Twoim zdaniem najbardziej negatywne aspekty korzystania z mediów społecznościowych?</li> <li>• Czy media społecznościowe wpływają na Twoje myśli/idee dotyczące</li> </ul>		



Wymiar	Pytania/tematy	Podsumowanie zebranych informacji	Znaczące cytaty z dziewczyn
	Twojego wyglądu i ciała? W jaki sposób?		
Sieci, rodzina i rówieśnicy	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Co tak naprawdę najbardziej lubisz w swoich przyjaciółach? Co lubisz robić razem ze swoimi przyjaciółmi?</li> <li>• Co tak naprawdę najbardziej lubisz w swojej rodzinie? Czy coś byś zmienił? Co?</li> <li>• Co tak naprawdę najbardziej podoba Ci się w instytucji/ organizacji/ ośrodku/ szkole? Czy coś byś zmienił? Czy możesz opowiedzieć o jakichś smutnych lub szczęśliwych chwilach, które dobrze pamiętasz?</li> </ul>		
Dyskryminacja społeczna i stygmatyzacja	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Czy znasz kogoś, kto był molestowany lub padł ofiarą dyskryminacji?</li> <li>• Czy interweniowałaś/eś lub podjęłaś/eś działania, jeśli jakaś dziewczyna była molestowana/drażniona?</li> <li>• Jak myślisz, jaki jest najskuteczniejszy sposób ochrony przed molestowaniem?</li> <li>• Powiedz nam o tym, co może uchronić kogoś przed molestowaniem i dyskryminacją.</li> </ul>		
Zalecenia	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Twoim zdaniem, co może pomóc w upodmiotowieniu dziewcząt i usunięciu barier w ich równych szansach?</li> <li>• Czy jest coś jeszcze, co chciałby pan powiedzieć?</li> </ul>		

## Wnioski ogólne

## Krytyczne badanie poezji

Notatki z dociekań na temat poezji		
Data:	Czas trwania czynności (czas):	Miejsce:
Uwagi metodologiczne Jak realizowano badanie poezji?		
Liczba uczestników zajęć:	Czas trwania sesji:	
Fikcyjne imiona dziewczyn biorących udział w projekcie		

**Proszę podzielić się zdjęciami wyników badań poezji**

**Proszę przepisać wiersze wykonane przez uczestników, podając fikcyjne imię, wiek i kraj**

**Prosimy o dodanie ewentualnych uwag dotyczących badania**

--

## Załącznik nr 10 - Wzór 3 sprawozdania

Kraj	
Partner	
Osoby odpowiedzialne za sprawozdanie	

## Dzienniki fotograficzne

Dzienniki fotograficzne notatki		
Okres realizacji:	Czas trwania czynności (czas):	Miejsce:
Uwagi metodologiczne Jak realizowane były dzienniki?		
Liczba uczestników dzienników:	Numer sesji (w przypadku więcej niż 1):	
Fikcyjne imiona dziewczyn biorących udział w projekcie		

Wyjaśnij wyniki poniższych działań. Tam, gdzie to możliwe, zilustruj wyniki bezpośrednimi cytatami, zapisując "w cudzysłowie" z następującym po nich fikcyjnym imieniem, wiekiem i krajem. Przykład: "Moją najlepszą cechą jest moja odporność" (Sandra, 48 lat, Portugalia)

### 1. "Jestem"

Proszę o udostępnienie kilku zdjęć z tej części dzienników

Lista ról wskazanych przez dziewczęta

--

Lista cech i rzeczy, w których dziewczyny są dobre

--

## 2. "Sposób patrzenia"

Prosimy o udostępnienie zdjęć wybranych, idealnych korpusów

Uczucia dotyczące wyglądu

Rzeczy, które dziewczyny chciałyby zmienić

Zachowania uznawane za bardziej pozytywne wobec ciała

Działania uważane za takie, które sprawiają, że ktoś czuje się dobrze ze swoim ciałem

## 3. "Być dziewczyną"

Proszę podzielić się kilkoma zdjęciami podziwianych osobowości

Opis podziwianych osobowości

Lista ważnych dziewczyn lub kobiet w ich życiu

Lista cech ważnych dziewczyn/kobiet

Lista ważnych chłopców/mężczyzn w ich życiu

**Lista cech ważnych chłopca/mężczyzny**

#### **4. "To, co czujemy"**

**Proszę podzielić się kilkoma zdjęciami rzeczy, które sprawiają, że dziewczyny czują się dobrze**

**Dostarczone opisy**

**Proszę podzielić się kilkoma obrazami rzeczy, które sprawiają, że dziewczyny czują się źle**

**Dostarczone opisy**

#### **5. "Przyszłość"**

**Proszę podzielić się kilkoma obrazami tego, jak dziewczyny widzą siebie w przyszłości**

**Nadzieje**

**Lęki**

**Prosimy o dodanie wszelkich uwag dotyczących dzienników fotograficznych**

## Narzędzie do mapowania

Uwagi dotyczące narzędzi do mapowania		
Okres realizacji:	Czas trwania czynności (czas):	Miejsce:
Uwagi metodologiczne Jak wdrożono narzędzie do mapowania?		
Liczba uczestników narzędzia mapowania	Liczba sesji (w przypadku więcej niż 1):	
Fikcyjne imiona dziewczyn biorących udział w projekcie		

Proszę podzielić się jakimiś zdjęciami narysowanych map.

Proszę wymienić rodzaj lokalizacji, które były brane pod uwagę:

a) Bezpieczny dla dziewcząt

b) Niebezpieczne dla dziewcząt

c) Bezpieczny dla chłopców

d) Niebezpieczne dla chłopców

Prosimy o dodanie wszelkich uwag dotyczących dyskusji dziewczyn w sesjach z wykorzystaniem narzędzia mapowania

## Quiz online

<b>Quiz online</b>		
Okres realizacji:	Czas trwania czynności (czas):	Miejsce:
Uwagi metodologiczne Jak został zrealizowany quiz online?		
Liczba uczestników quizu internetowego	Liczba i czas trwania sesji	
Fikcyjne imiona dziewczyn biorących udział w projekcie		

**Proszę dodać wszelkie uwagi dotyczące udziału dziewcząt w quizie internetowym**

--

## Wnioski ogólne

**Proszę dodać ewentualne uwagi dotyczące działań badawczych realizowanych w tym okresie**

--

## Załącznik nr 11 - wzór 4 sprawozdania

Kraj	
Partner	
Osoby odpowiedzialne za sprawozdanie	

## Historie życiowe i wideo-opowieści

Proszę uzupełnić historie dwóch dziewczynek

**Rubryka nr 1. Imię i nazwisko fikcyjne, wiek i kraj**

Opowiedz historię dziewczyny. Wspieraj narrację *małymi bezpośrednimi cytatami*, gdy jest to istotne. Trzymaj ją tak krótko, jak to możliwe, bez utraty wartości lub wyjątkowości.

Obecna sytuacja  
Miejsce urodzenia, wiek, sytuacja rodzinna  
Opis ich społeczności  
Warunki życia  
Doświadczenia i odczucia dotyczące systemu opieki  
Autoprezentacja, wartości  
Potrzeby i aspiracje jako dziewczynki  
Doświadczenia związane z płcią  
Dyskryminacja i niekorzystna sytuacja  
Zalecenia dotyczące wzmocnienia pozycji dziewcząt  
Plany na przyszłość

Źródło: Historia życia przeprowadzona w [regionie], [kraju], data



## Rubryka nr 2. Imię i nazwisko fikcyjne, wiek i kraj

Opowiedz historię dziewczyny. Wspieraj narrację *krótkimi bezpośrednimi cytata*mi, gdy jest to istotne. Opisz ją tak krótko, jak to możliwe, bez utraty wartości lub wyjątkowości.

Obecna sytuacja  
Miejsce urodzenia, wiek, sytuacja rodzinna  
Opis ich społeczności  
Warunki życia  
Doświadczenia i odczucia dotyczące systemu opieki  
Autoprezentacja, wartości  
Potrzeby i aspiracje jako dziewczynki  
Doświadczenia związane z płcią  
Dyskryminacja i niekorzystna sytuacja  
Zalecenia dotyczące wzmocnienia pozycji dziewcząt  
Plany na przyszłość

Źródło: Historia życia przeprowadzona w [regionie], [kraju], data

## Quiz online

Quiz online		
Okres realizacji:	Czas trwania czynności (czas):	Miejsce:
Uwagi metodologiczne Jak został zrealizowany quiz online?		
Liczba uczestników quizu internetowego	Liczba i czas trwania sesji	
Fikcyjne imiona dziewczyn biorących udział w projekcie		

Proszę dodać wszelkie uwagi dotyczące udziału dziewcząt w quizie internetowym

--

## Grupa fokusowa 2 z dziewczętami

<b>Notatki z grupy fokusowej</b>		
Data:	Czas trwania czynności (czas):	Miejsce:
Uwagi metodologiczne <i>[Jakieś przerwy? Powody przerw. Jak wyglądał harmonogram? Nastawienie? Jakość interakcji?]</i>		
Liczba uczestników	Czas trwania <i>[grupy fokusowej]</i>	
Fikcyjne imiona dziewczyn biorących udział w projekcie		

Wymiar	Pytania/tematy	Podsumowanie zebranych informacji	Znaczące cytaty z dziewczyn
Wartości kulturowe, normy płci i system płci	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Czy dziewczynki i chłopcy/mężczyźni i kobiety mają różne role, możliwości i przywileje w społeczeństwie?</li> <li>• Czy istnieje dyskryminacja wobec kobiet? I wobec dziewcząt?</li> </ul>		
Media i technologia	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Czy media społecznościowe wpływają na Twoje myśli/idee dotyczące Twojego wyglądu i ciała? W jaki sposób?</li> <li>• Czy kiedykolwiek byłeś zastraszany lub grożono Ci w mediach społecznościowych?</li> <li>• Jak myślisz, jaki jest najskuteczniejszy sposób ochrony przed mobbingiem w mediach społecznościowych?</li> </ul>		

Wymiar	Pytania/tematy	Podsumowanie zebranych informacji	Znaczące cytaty z dziewczyn
Sieci, rodzina i rówieśnicy	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Jak wyglądałaby idealna dla dziewcząt instytucja/ organizacja/ ośrodek/ szkoła?</li> </ul>		
Dyskryminacja społeczna i stygmatyzacja	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Czy znasz kogoś, kto był molestowany lub padł ofiarą dyskryminacji?</li> <li>• Czy interweniowałaś/eś lub podjęłaś/eś działania, jeśli jakaś dziewczyna była molestowana/drażniona?</li> <li>• Jak myślisz, jaki jest najskuteczniejszy sposób ochrony przed molestowaniem?</li> <li>• Powiedz nam o tym, co może uchronić kogoś przed molestowaniem i dyskryminacją.</li> </ul>		
Zalecenia	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Co najbardziej podobało Ci się w uczestnictwie w tym projekcie?</li> <li>• Twoim zdaniem, co może pomóc w upodmiotowieniu dziewcząt i usunięciu barier w ich równych szansach?</li> <li>• Czy jest coś jeszcze, co chciałby pan powiedzieć?</li> </ul>		

## Wnioski ogólne

## Grupa fokusowa edukatorów / pracowników projektu

Notatki z grupy fokusowej		
Data:	Czas trwania czynności (czas):	Miejsce:
Uwagi metodologiczne <i>[Jakieś przerwy? Powody przerw. Jak wyglądał harmonogram? Nastawienie? Jakość interakcji?]</i>		

Liczba uczestników	Czas trwania [grupy fokusowej]
Profil uczestników	

Wymiar	Pytania/tematy	Podsumowanie zebranych informacji	Znaczące cytaty z dziewczyn
Wartości kulturowe, normy płci i system płci	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Czy dziewczynki i chłopcy/mężczyźni i kobiety mają różne role, możliwości i przywileje w społeczeństwie?</li> <li>• Czy istnieje dyskryminacja wobec kobiet? I wobec dziewcząt?</li> </ul>		
Główne obszary dyskryminacji i niekorzystnej sytuacji dziewcząt ze względu na płeć	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Czy dziewczynki i chłopcy/mężczyźni i kobiety mają różne role, możliwości i przywileje w społeczeństwie?</li> <li>• Czy istnieje dyskryminacja wobec kobiet? I wobec dziewcząt?</li> <li>• Co oznacza równość płci?</li> </ul>		
Potrzeby dziewcząt	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Jakie są największe potrzeby dziewcząt?</li> <li>• Jakie są największe słabości dziewcząt?</li> <li>• Jakie są ich największe zasoby?</li> </ul>		
Działania niezbędne do wzmocnienia pozycji dziewcząt i usunięcia barier	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Jak myślisz, jaki jest najskuteczniejszy sposób na ochronę i wzmocnienie pozycji dziewcząt?</li> <li>• Jak wyglądałaby idealna dla dziewcząt instytucja/ organizacja/ ośrodek/ szkoła?</li> </ul>		
Ocena projektu	<ul style="list-style-type: none"> <li>• W jaki sposób projekt chronił i wzmocniał dziewczęta? Jakie działania były bardziej i mniej skuteczne?</li> <li>• Jak projekt może iść do przodu i się doskonalić? Jakim zmianom mógłby zostać poddany?</li> </ul>		

<b>Wymiar</b>	<b>Pytania/tematy</b>	<b>Podsumowanie zebranych informacji</b>	<b>Znaczące cytaty z dziewczyn</b>
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Co najbardziej podobało Ci się w uczestnictwie w tym projekcie?</li> <li>• Czy jest coś jeszcze, co chciałby pan powiedzieć?</li> </ul>		

### **Wnioski ogólne**